AFGØRELSER

KOMMISSIONENS AFGØRELSE (EU) 2016/2057

af 2. maj 2016

om statsstøtte og foranstaltninger SA.29338 (2013/C-30) og SA.44910 (2016/N) til fordel for HSH Nordbank AG

(meddelt under nummer C(2016) 2689)

(Kun den tyske udgave er autentisk)

(EØS-relevant tekst)

EUROPA-KOMMISSIONEN HAR —

under henvisning til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 108, stk. 2, første afsnit,

under henvisning til aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, særlig artikel 62, stk. 1, litra a),

efter at have opfordret interesserede parter til at fremsætte deres bemærkninger i henhold til ovennævnte bestemmelser ([1]), og

ud fra følgende betragtninger:

1. SAGSFORLØB

(1) Den 20. september 2011 vedtog Kommissionen en afgørelse (i det følgende »afgørelsen fra 2011«) ([2]), med hvilken den godkendte flere støtteforanstaltninger til fordel for HSH Nordbank AG (i det følgende »HSH« eller »banken«). HSH er en tysk delstatsbank (Landesbank), hvori aktiemajoriteten indehaves af to delstater (i det følgende »delstater« eller »offentlige ejere«), nemlig delstaten Schleswig-Holstein (i det følgende »Schleswig-Holstein«) og den frie hansestad Hamburg (i det følgende »Hamburg«). Disse foranstaltninger omfatter bl.a. en af HSH Finanzfonds AöR (i det følgende »Finanzfonds AöR« eller »garantigiver«) udstedt second loss-garanti (i det følgende »garanti«) med en nominel værdi på 10 mia. EUR. Kommissionen havde allerede godkendt garantien midlertidigt i 2009 i en tidligere afgørelse om redningsstøtte.

(2) Den 9. marts, 18. juni og 6. september 2011 havde HSH aftalt med garantigiveren at opsige en del af second loss-garantien og dermed nedsætte det maksimale garantibeløb til 7 mia. EUR. Følgelig blev det i den omstruktureringsplan, som afgørelsen fra 2011 var baseret på, antaget, at HSH kun ville betale garantigebyr for en garanti på 7 mia. EUR ([3]).

(3) Den 22. maj 2013 anmeldte Tyskland den af Schleswig-Holstein og Hamburg planlagte forhøjelse af garantiens loft fra 7 mia. EUR til 10 mia. EUR til Kommissionen med henblik på godkendelse. Med anmeldelsen fremsendte Tyskland også en opdateret mellemlang forretningsplan for HSH for perioden 2013-2015.

(4) Ved brev af 21. juni 2013 (i det følgende »åbningsafgørelsen«) meddelte Kommissionen Tyskland, at den kategoriserer forhøjelsen af garantiens loft med 3 mia. EUR som ny statsstøtte, som den midlertidigt godkender. Kommissionen underrettede endvidere Tyskland om sin beslutning om at indlede en procedure i henhold til artikel 108, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (i det følgende »TEUF«).

(5) Kommissionens beslutning om at indlede proceduren blev offentliggjort i *Den Europæiske Unions Tidende* ([4]). Kommissionen opfordrede interesserede parter til at fremsætte bemærkninger.

([1]) EUT C 315 af 29.10.2013, s. 81.
([2]) Kommissionens afgørelse 2012/477/EU af 20. september 2011 om Forbundsrepublikken Tysklands Statsstøtte SA.29338 (C 29/09 (ex N 264/09)) til HSH Nordbank (EUT L 225 af 21.8.2012, s. 1).
([3]) Jf. afgørelse fra 2011, betragtning 48.
([4]) Se fodnote 1.

(6) Ved brev af 30. september 2013 fremsatte Tyskland sine bemærkninger til åbningsafgørelsen. Kommissionen modtog ingen bemærkninger fra andre interesserede parter.

(7) Ved brev af 20. december 2013 forelagde Tyskland en første omstruktureringsplan for Kommissionen og gav tilsagn om at opdatere denne plan efter fremlæggelsen af HSH's årsregnskab for 2013 og basere denne på mere konservative antagelser. Den 28. april 2014 fremlagde Tyskland en opdateret omstruktureringsplan, som den fremsendte en ny opdatering af den 17. april 2015 i tilknytning til yderligere møder og brevveksling.

(8) I forbindelse med kontakterne mellem de tyske myndigheder og Kommissionens tjenestegrene blev det ikke afklaret, om disse planer var egnet til at imødekomme de betænkeligheder, der var blevet givet udtryk for i åbningsafgørelsen med hensyn til genoprettelsen af HSH's rentabilitet. Derfor overvejede de tyske myndigheder at foreslå Kommissionen alternative løsninger i løbet af 2015. I sidste ende blev disse overvejelser fra de tyske myndigheders side imidlertid ikke forfulgt yderligere.

(9) Den 19. oktober 2015 nåede repræsentanter for de offentlige ejere, Forbundsrepublikken Tyskland og Kommissionen til enighed om de væsentlige grundtræk i en anmeldelse. Foranstaltningerne omfatter i det væsentlige en opsplitning af banken i et holdingselskab og et operativt datterselskab, som viderefører bankens løbende forretninger. Efterfølgende skal dette datterselskab enten sælges eller også ved mislykket afslutning af afhændelsesproceduren indstille nye forretninger og forvalte aktiverne med afvikling for øje.

(10) Den 21. marts 2016 anmeldte Tyskland en forhøjelse af garantien fra 2013 som statsstøtte til henholdsvis salget eller afviklingen af HSH til Kommissionen med henblik på godkendelse og fremsendte samtidig de relevante tilsagn ([5]).

2. **BESKRIVELSE**

2.1. **Støttemodtageren**

(11) HSH er et privatretligt aktieselskab, der blev oprettet i 2003 i forbindelse med fusionen mellem den tidligere Hamburgische Landesbank og Landesbank Schleswig-Holstein. Hamburg og Schleswig-Holstein er majoritetsejere af HSH. Tilsammen besidder de 85,38 % af aktierne i banken, enten direkte eller via Finanzfonds AöR, en offentligretlig institution, der er oprettet i fællesskab og kontrolleres ligeligt af Hamburg og Schleswig-Holstein ([6]). Sparkassen- und Giroverband für Schleswig-Holstein har 5,31 % og en gruppe af ni fonde, som rådgives af J.C. Flowers, har 9,31 % af aktierne. Af historiske årsager har HSH to hovedsæder, et i Hamburg og et i Kiel.

(12) Med en koncernbalancesum på 105 mia. EUR (status pr. 30. september 2015) er HSH den femtestørste af de syv tyske delstatsbankkoncerner. Bankens prioriteter, hvis forretningsaktiviteter fortrinsvis er koncentreret i Nordtyskland og tyske storbyområder, er områderne erhvervskunder, fast ejendom og Private Banking. Genstand for forretningen med erhvervskunder i både ind- og udland er foruden områderne energi- og infrastrukturprojekter først og fremmest skibsfinansiering.

(13) I 2009 tilførte Finanzfonds AöR banken 3 mia. EUR i kapital og indrømmede den samtidig med virkning fra den 1. april 2009 second loss-garantien på 10 mia. EUR. Desuden indrømmede den tyske stabiliseringsfond for finansmarkederne (SoFFin) HSH garantier for udstedelsen af nye gældsinstrumenter på op til 17 mia. EUR. Denne statsstøtte blev ved afgørelsen fra 2011 ydet på grundlag af en omstruktureringsplan og tilsvarende tilsagn samt på grundlag af betingelser med hensyn til godtgørelse og byrdefordeling.

(14) Omstruktureringsplanen samt de relevante tilsagn fra Tyskland fastsatte en reduktion af bankens forretningsaktiviteter inden for området skibsfinansiering og en diversificering af forretningsmodellen. Banken skulle reducere sin balancerisiko ved at indskrænke sine forretningsaktiviteter på cykliske områder såsom skibs- og flyfinansiering, udforme sit forretningsmiks mere afbalanceret ved at styrke sin orientering mod den regionale erhvervskunde- og ejendomsforretning og stabilisere sin finansiering ved at mindske sin afhængighed af engrosfinansiering, bl.a. i USD.

([5]) Den 27. april 2016 fremsendte Tyskland en berigtigelse til tilsagnskataloget, som korrigerede en fejl i et tilsagn.
([6]) Via Finanzfonds AöR besidder de to delstater 65 % af aktierne; direkte har Hamburg 10,8 % og Schleswig-Holstein 9,58 %.

(15) I løbet af 2011 blev loftet for second loss-garantien på initiativ af HSH trinvist reduceret til 7 mia. EUR (med 1 mia. EUR i henholdsvis marts, juni og september 2011). I kraft af denne reduktion, som der blev taget hensyn til i omstruktureringsplanen, der tjente som grundlag for afgørelsen fra 2011, kunne der også konstateres et fald i de gebyrer, som HSH skulle betale til Finanzfonds AöR.

(16) Mens der i omstruktureringsplanen fra 2011 var taget udgangspunkt i en genopretning af fragtraterne, skete der derimod året efter afgørelsen fra 2011, navnlig inden for området containerskibsfart, et fald i fragtraterne med omkring en tredjedel, og skibenes markedsværdi gennemgik en sammenlignelig udvikling. Selv om HSH havde reduceret sine forretningsaktiviteter på skibsfinansieringsområdet væsentligt, var den relevante kreditportefølje fortsat et vigtigt forretningsområde. Som følge heraf blev HSH ramt massivt af denne udvikling — som sammen med EUR/USD-vekselkursen udgjorde de vigtigste faktorer for sandsynligheden for misligholdelse af HSH's skibskreditportefølje og dermed for de nødvendige risikohensættelser til udlånsvirksomheden.

(17) Derfor blev banken i 2013 af tilsynsmyndigheden opfordret til at hæve det maksimale garantibeløb med 3 mia. EUR til det oprindelige niveau på 10 mia. EUR. Da Kommissionen midlertidigt godkendte denne forhøjelse i juni 2013 som ny støtteforanstaltning, udtrykte den tvivl om genoprettelsen af HSH's langsigtede rentabilitet på grundlag af den med anmeldelsen af forhøjelsen fremlagte forretningsplan og rejste spørgsmålet om, hvorvidt HSH skulle tilpasse sin forretningsstrategi og tage alternative foranstaltninger i betragtning for at nå dette mål ([7]).

(18) Ifølge åbningsafgørelsen haltede HSH's resultater ikke alene fortsat betydeligt bagefter i forhold til den omstruktureringsplan, der i afgørelsen fra 2011 havde udgjort grundlaget for godkendelsen af omstruktureringsstøtten, men derimod også bagefter i forhold til de forskellige opdaterede mellemplaner, som Kommissionens tjenestegrene havde fremlagt.

2.2. **Foranstaltningerne**

2.2.1. *Forhøjelse af garantiens loft i juni 2013 (i det følgende »foranstaltningen fra 2013«)*

(19) I forbindelse med denne foranstaltning handler det om den i betragtning 17 beskrevne forhøjelse af loftet for second loss-garantien. Hvad angår denne second loss-garanti, hæfter garantigiveren kun for de tab i den garanterede portefølje, som overstiger en af HSH dækket first loss-tranche på 3,2 mia. EUR. Efter forhøjelsen af garantiens loft til 10 mia. EUR udligner garantien følgelig tab i den garanterede portefølje på mellem 3,2 og 13,2 mia. EUR ([8]).

(20) Den garanterede portefølje havde indledningsvis en bogført værdi på ca. 185 mia. EUR, hvilket i 2009 svarede til omkring 75 % af bankens balancesum. Med hensyn til de garanterede aktiver var der for størstedelens vedkommende tale om lån til kunder (indledningsvis 115 mia. EUR), men også om fastforrentede værdipapirer (indledningsvis 27 mia. EUR), statsgældsbeviser (indledningsvis 15 mia. EUR), betalingsgarantier (indledningsvis 5 mia. EUR) og værdipapirer med sikkerhed i specificerede aktiver (indledningsvis 9 mia. EUR) ([9]).

(21) Ved udgangen af 2015 var der inden for rammerne af garantien kun et udestående på ca. 50 mia. EUR i aktiver, målt på eksponering i tilfælde af misligholdelse (Exposure at Default, i det følgende »EAD«) ([10]). I forbindelse med disse resterende aktiver er der næsten udelukkende tale om lån til kunder, primært inden for forretningsområderne skibsfinansiering, erhvervskunder og fast ejendom.

(22) Der sker udbetalinger fra garantien, hvis garanterede aktiver afvikles med tab for banken, og den samlede first loss-tranche på 3,2 mia. EUR er opbrugt. Indtil videre er der afregnet tab på ca. 1,6 mia. EUR på garanterede aktiver. Derudover har garantien også en positiv effekt for den bogførte værdi, idet den kompenserer for de foretagne risikohensættelser til udlånsvirksomheden og sætter banken og tilsynsmyndigheden i stand til at beregne og overvåge den »virtuelle« udnyttelse af garantien, dvs. de forventede udbetalinger inden for rammerne af garantien. Endelig er risikovægtningen af de garanterede aktiver i garantiens løbetid, med forbehold af tilsynsmyndighedens skønsbeføjelse, betydeligt forringet.

(23) HSH betaler en årlig grundpræmie på 4 % for garantien plus en tillægspræmie på 3,85 %.

([7]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 54.
([8]) Der findes en udførlig beskrivelse af garantierne i betragtning 42-47 i afgørelsen fra 2011.
([9]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 13.
([10]) Eksponeringen i tilfælde af misligholdelse betegner en banks forventede tab i tilfælde af modpartens konkurs. Den anvendes til beregning af pengeinstitutters kreditrisiko.

(24) Den årlige grundpræmie på 4 % beregnes på grundlag af det udestående maksimale garantibeløb. Den er sammensat af to komponenter, en godtgørelse på 2,20 % og en tilbagebetaling på 1,80 %. Som følge heraf bevirker bankens udnyttelse af garantien ingen forringelse af beregningsgrundlaget for garantipræmien. HSH skal betale den årlige grundpræmie, indtil garantien enten er udnyttet fuldt ud eller opsagt, således at der ikke længere udestår nogen garanti. Ifølge de aktuelle prognoser vil porteføljen ikke være afviklet før udgangen af 2025.

(25) Den årlige tillægspræmie på 3,85 % skal HSH betale fra 2009 til 2019 på den faktiske størrelse af de inden for rammerne af garantien afregnede tab, medmindre garantien udnyttes fuldt ud inden 2019 eller opsiges. Det beløb, der skal betales for denne præmie, kendes derfor først, når garantien — enten ved udnyttelse eller opsigelse — er fuldt afviklet. Tillægspræmien er tillige underlagt et gældsbevis, som beskytter bankens egenkapitalandel. Hvis bankens kernekapitalprocent falder under et minimum på 10 % i egentlig kernekapital (i det følgende »CET1«), gives der henstand med betalingerne indtil senest [2030-2040] (*). Garantigiveren er berettiget til ved et vellykket salg af banken at give afkald på sin ret til tillægspræmien.

2.2.2. *Foranstaltningerne fra 2016*

(26) Den 21. marts 2016 anmeldte Tyskland følgende to foranstaltninger til Kommissionen:

(1) Opsplitningen af HSH i et holdingselskab (i det følgende »HoldCo«) og et operativt datterselskab (i det følgende »OpCo«) og opdelingen af forpligtelserne til betaling af garantigebyrer på disse to selskaber (i det følgende »foranstaltning 1 fra 2016«)

(2) Overførslen til markedspriser af aktiver på op til 6,2 mia. EUR fra OpCo til Schleswig-Holstein og Hamburg (i det følgende »foranstaltning 2 fra 2016«).

(27) Nærmere oplysninger om opsplitningen og overførslen af aktiver på 6,2 mia. EUR EAD fremgår af de relevante forpligtelsestilsagn, der er indeholdt i et katalog, som er vedlagt denne afgørelse (i det følgende »tilsagnskataloget«), som Tyskland har forelagt Kommissionen med anmeldelsen af 21. marts 2016 (se bilag I) ([11]).

(28) Inden for rammerne af foranstaltning 1 fra 2016 beholder OpCo hele virksomhedens formue og HSH's forpligtelser, herunder de garanterede aktiver, selve garantien og banklicensen. Som gebyr for bevarelsen af garantien betaler OpCo en godtgørelse på 2,20 % af den uudnyttede del af garantien ([12]). Alle andre forpligtelser i forbindelse med garantistillelsesaftalen overtages af HoldCo, dvs. grundpræmien på 2,20 % som godtgørelse for den udnyttede del af garantien, den grundpræmie på 1,80 %, der er fastsat inden for rammerne af afgørelsen fra 2011 som tilbagebetaling, og tillægspræmien på 3,85 % inklusive gældsbeviset ([13]).

(29) HoldCo vil være et rent finansielt holdingselskab uden operative aktiviteter. Aktiverne i HoldCo vil mindst omfatte 90 % af kapitalandelene i OpCo samt en begrænset likviditet, som stilles til rådighed af OpCo ([14]) for at dække HoldCo's driftsomkostninger og garantigebyrbetalingerne ved forfald. HoldCo's passiver vil bestå af den i kraft af opsplitningen overtagne forpligtelse til betaling af garantigebyrerne. Med henblik på at minimere HoldCo's insolvensrisiko indgås der en aftale om efterstillelse af krav mellem HoldCo og garantigiveren med hensyn til disse forpligtelser. I forbindelse med denne aftale kan der gives henstand med eventuelle betalingsforpligtelser, som HoldCo ikke kan overholde, til en rentesats på 10 % indtil næste betalingsdato.

(30) Som ledsageforanstaltning vil OpCo være berettiget til at sælge en portefølje til delstaterne med aktiver på op til 6,2 mia. EUR EAD til markedspriser. Denne overførsel kan ske i forskellige trancher ([15]). Inden salget af aktiverne har Kommissionen på grundlag af en uafhængig vurdering af disse værdier foretaget en uafhængig undersøgelse af markedsprisen. Hvis der skulle forekomme overførsler efter udgangen af august 2016, bliver det nødvendigt med en ny vurdering ved Kommissionen ([16]).

(*) Fortrolige oplysninger.
([11]) Se punkt 2 og 4 i tilsagnskataloget.
([12]) Jf. punkt 3.1 i tilsagnskataloget.
([13]) Se fodnote 12.
([14]) Jf. punkt 2.3 i tilsagnskataloget.
([15]) For nærmere oplysninger, se punkt 4.2 i tilsagnskataloget.
([16]) Se punkt 4.1 og 4.2 i tilsagnskataloget..

2.3. **Tilsagn**

(31) Bortset fra tilsagnene i forbindelse med opsplitningen i HoldCo og OpCo og opdelingen af garantigebyrbetalingerne (se afsnit 2.2.2) fremsendte Tyskland yderligere tilsagn. Det drejer sig her om tilsagnet om at sælge HoldCo's kapitalandele i OpCo ved hjælp af en åben, konkurrencepræget og gennemskuelig udbudsprocedure uden forskelsbehandling senest den 28. februar 2018 ([17]). Med henblik på en rettidig gennemførelse af denne privatisering vil de tyske myndigheder forelægge Kommissionen en plan inden påbegyndelsen af afhændelsesproceduren, som omfatter de pågældende milepæle ([18]). Hvis afhændelsesproceduren afsluttes med succes og resulterer i en støttefri positiv tilbudspris (under opretholdelse af garantien), skal den planlagte erhvervelse anmeldes til Kommissionen med henblik på rentabilitetskontrol af den nye virksomhedsstruktur. Købet gennemføres ikke, før der foreligger en godkendelsesbeslutning fra Kommissionen ([19]). Ved en vellykket afslutning af afhændelsesproceduren skifter banken navn ([20]).

(32) Såfremt afhændelsesproceduren ikke afsluttes med succes inden udløbet af afhændelsesperioden, dvs. at proceduren ikke resulterer i en støttefri positiv tilbudspris (under opretholdelse af garantien), eller hvis Kommissionen konkluderer, at integrationen af OpCo i den nye virksomhedsstruktur ikke medfører en langsigtet rentabel forretningsmodel, gav Tyskland tilsagn om, at OpCo indstiller sine nye forretninger og alene forvalter sine aktiver med henblik på en velordnet afvikling ([21]). Tyskland gav tilsagn om, at HoldCo vil lede OpCo i afhændelsesperioden med det formål at bevare dets økonomiske rentabilitet, konkurrenceevne og omsættelighed ([22]). Med henblik herpå gennemføres yderligere foranstaltninger for at opnå en reduktion af omkostningerne i OpCo (således at de administrative omkostninger på [570-590] mio. EUR i 2016 og [520-550] mio. EUR i 2017 ikke overskrides), styrkelse af dets kapitalgrundlag (bl.a. gennem frivillig passivstyring med forbehold af Kommissionens godkendelse), en forsigtig virksomhedsførelse samt henholdsvis ikke-udbetaling af udbytte og udbytte for overskudsrelaterede kapitalinstrumenter, f.eks. hybride finansielle instrumenter ([23]).

(33) Desuden vil balancesummen i OpCo ikke overskride et beløb på [100-110] mia. EUR i 2016 og [90-100] mia. EUR i 2017 ([24]). På området skibsfinansiering reducerer OpCo sine forretningsaktiviteter yderligere og begrænser sine nye forretninger inden for dette område til [1-2] mia. EUR ([25]). Tyskland gav ydermere tilsagn om at opfylde visse tilsagn, der er vedlagt afgørelsen fra 2011, f.eks. ikke at genoptage den objektrelaterede flyfinansiering ([26]), ingen ekstern vækst gennem erhvervelse af kontrollen i andre virksomheder ([27]), ikke at udøve målrettet egenhandel (i det følgende »Dedicated Proprietary Trading«) ([28]) og ikke at reklamere med modtagelsen af støtteforanstaltninger eller med de heraf resulterende fordele over for konkurrenter ([29]).

(34) Endelig har Tyskland givet tilsagn om, at OpCo vil overholde bestemte likviditetsindikatorer ([30]) og begrænsninger med hensyn til aflønningen af medarbejdere, organer og væsentlige medhjælpere. Således vil den samlede aflønning af disse personer ikke overstige 15 gange gennemsnitslønnen i Tyskland eller 10 gange gennemsnitslønnen i HSH Nordbank (inden opsplitningen) ([31]).

2.4. **Begrundelse for indledning af proceduren**

(35) Som det fremgår af betragtning 2 og 15, blev det maksimale garantibeløb i 2011 reduceret til 7 mia. EUR, men måtte forhøjes igen i juni 2013 på grund af en i 2011 indtrådt forværring af situationen på skibsfartsmarkederne til det oprindelige maksimale beløb på 10 mia. EUR (jf. betragtning 16 og 17).

([17]) Jf. punkt 5.1 i tilsagnskataloget.
([18]) Jf. punkt 5.4 i tilsagnskataloget.
([19]) Jf. punkt 5.7 i tilsagnskataloget.
([20]) Jf. punkt 5.8 i tilsagnskataloget.
([21]) Jf. punkt 5.9 i tilsagnskataloget.
([22]) Jf. punkt 6 i tilsagnskataloget.
([23]) Jf. punkt 6, litra a) til e), i tilsagnskataloget.
([24]) Jf. punkt 7.1 i tilsagnskataloget.
([25]) Jf. punkt 7.5 i tilsagnskataloget.
([26]) Jf. punkt 7.2 i tilsagnskataloget.
([27]) Jf. punkt 8 i tilsagnskataloget.
([28]) Jf. punkt 10 i tilsagnskataloget.
([29]) Jf. punkt 12 i tilsagnskataloget.
([30]) Jf. punkt 11 i tilsagnskataloget.
([31]) Jf. punkt 14.2 i tilsagnskataloget.

(36) Tyskland anmeldte denne forhøjelse til Kommissionen med henblik på godkendelse. Efter de tyske myndigheders opfattelse udgør garantien statsstøtte, men de var dog i tvivl om, hvorvidt der i forbindelse med forhøjelsen af det maksimale beløb til 10 mia. EUR er tale om ny statsstøtte, idet det samme maksimale beløb allerede er blevet godkendt i afgørelsen fra 2011 ([32]). I tilfælde af, at Kommissionen skulle kategorisere forhøjelsen som ny statsstøtte, fremførte Tyskland, at den allerede er blevet erklæret for forenelig med det indre marked med afgørelsen fra 2011 ([33]).

(37) Kommissionen har imidlertid kategoriseret forhøjelsen som ny statsstøtte i åbningsafgørelsen. For det første blev forhøjelsen af garantien indrømmet af Finanzfonds AöR, der er ejet af Hamburg og Schleswig-Holstein, dvs. af statslige midler til fordel for en internationalt aktiv bank, således at der foreligger en negativ påvirkning af konkurrencen og samhandelen mellem medlemsstaterne ([34]). Da garantien ikke ville være blevet ydet af en privat investor på samme vilkår, har HSH opnået en fordel, som udgør statsstøtte i henhold til artikel 107, stk. 1, i TEUF ([35]).

(38) For det andet erklærede Kommissionen i åbningsafgørelsen, at opsigelsen af en garanti har bindende karakter og — i modsætning til Tysklands holdning, at forhøjelsen ikke kan kategoriseres som ny statsstøtte, idet det maksimale beløb på 10 mia. EUR allerede er godkendt i afgørelsen fra 2011 — en genindførelse skal betragtes som en ny aftale mellem garantigiver og garantitager, som baseres på en ny økonomisk vurdering af risikofaktorerne, der muligvis har ændret sig med tiden. Da en forhøjelse af garantiens loft ikke var fastsat i de garantivilkår, der var godkendt i afgørelsen fra 2011, krævede den en ændring af de tidligere gældende garantivilkår. Følgelig kategoriserede Kommissionen forhøjelsen som en ny garanti ([36]).

(39) Med hensyn til den midlertidige forenelighed af statsstøtten med det indre marked baserede Kommissionen sin vurdering i åbningsafgørelsen på artikel 107, stk. 3, litra b), i TEUF, i henhold til hvilken statsstøtte kan betragtes som forenelig med det indre marked, hvis den ydes »til afhjælpning af en alvorlig forstyrrelse i en medlemsstats økonomi«. I betragtning af den fortsat ustabile situation på finansmarkederne har Kommissionen indrømmet, at et kollaps af HSH vil kunne påvirke finansmarkederne og dermed hele den tyske økonomi direkte ([37]). Hvad angår de principper, der kan anvendes på statsstøtte til pengeinstitutter, henviste Kommissionen til punkt 15 i bankmeddelelsen fra 2008 ([38]); på tidspunktet for åbningsafgørelsen var disse principper blevet videreudviklet med rekapitaliseringsmeddelelsen ([39]) og forlængelsesmeddelelsen fra henholdsvis 2010 og 2011 ([40]).

(40) Som allerede konstateret gjorde Tyskland i 2013 i tilfælde af, at Kommissionen skulle kategorisere forhøjelsen af garantiens loft som ny statsstøtte, gældende, at dens forenelighed med det indre marked allerede var fastslået i afgørelsen fra 2011, således at Kommissionen nu er bundet af denne vurdering og ikke kan drage en anden konklusion ([41]).

(41) Kommissionen forklarede i åbningsafgørelsen, at den ganske vidst i 2011 havde erklæret det maksimale beløb på 10 mia. EUR for foreneligt med det indre marked, men at denne vurdering var baseret på vurderingen af den garanti, som Tyskland havde anmeldt den 30. april 2009, samt på den økonomiske situation på tidspunktet for vedtagelsen af afgørelsen fra 2011 og de finansielle prognoser, som HSH havde fremlagt som grundlag for undersøgelsen i denne afgørelse. Således blev det i den daværende omstruktureringsplan antaget, at HSH kun ville betale garantigebyrer for en garanti på 7 mia. EUR ([42]).

(42) Endvidere bemærkede Kommissionen i sin åbningsafgørelse, at de faktorer, der er relevante for vurderingen af den nye statsstøttes forenelighed med det indre marked, ganske vidst også var relevante for den tidligere vurdering, men at disse faktorer imidlertid skal undersøges i deres nuværende form. Derfor skal navnlig HSH's rentabilitet vurderes på baggrund af den aktuelle økonomiske situation med henblik på at afgøre, hvorvidt statsstøtten er forenelig med det indre marked ([43]).

([32]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 30.
([33]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 31.
([34]) Se åbningsafgørelsen, betragtning 38 og 39.
([35]) Se åbningsafgørelsen, betragtning 40.
([36]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 41.
([37]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 45.
([38]) Meddelelse fra Kommissionen — Statsstøttereglernes anvendelse på foranstaltninger truffet over for pengeinstitutter i forbindelse med den aktuelle globale finanskrise (EUT C 270 af 25.10.2008, s. 8).
([39]) Meddelelse fra Kommissionen — Rekapitalisering af pengeinstitutter under den aktuelle finanskrise: Støttens begrænsning til det nødvendige minimum og sikkerhedsforanstaltninger mod uforholdsmæssige konkurrencefordrejninger (EUT C 10 af 15.1.2009, s. 2).
([40]) Meddelelse fra Kommissionen om anvendelse fra den 1. januar 2011 af statsstøtteregler på støtteforanstaltninger til fordel for banker i forbindelse med finanskrisen (EUT C 329 af 7.12.2010, s. 7) og meddelelse fra Kommissionen om anvendelse af statsstøtteregler på støtteforanstaltninger til fordel for banker i forbindelse med finanskrisen fra og med 1. januar 2012 (EUT C 356 af 6.12.2011, s. 7).
([41]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 47.
([42]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 48.
([43]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 49.

(43) I denne sammenhæng konstaterede Kommissionen, at den økonomiske situation i skibsfartssektoren — kerneområdet for HSH's forretningsaktiviteter, der som sådan allerede i afgørelsen fra 2011 var blevet betegnet som problematisk for bankens rentabilitet — i mellemtiden var blevet yderligere forværret. Krisen i skibsfartssektoren viste sig dermed at være længere og mere alvorlig end forventet, påvirkede generelt kreditværdigheden inden for området skibsfinansiering og medførte en forhøjelse af HSH's risikovægtede aktiver ([44]).

(44) Kommissionen fastslog i sin åbningsafgørelse, at forhøjelsen af garantien ville indebære højere garantigebyrer på ca. 1 mia. EUR, og at disse meromkostninger ville have en betydelig negativ indvirkning på HSH's fremtidige rentabilitet ([45]).

(45) Også selv om de yderligere garantigebyrer var indeholdt i den forretningsplan, der blev fremlagt sammen med anmeldelsen af forhøjelsen af garantien i 2013, var Kommissionen i tvivl om robustheden af de antagelser, som dannede grundlag for forretningsplanen, og bemærkede endvidere, at der ikke forelå et opdateret stressscenarie. Da det ikke var lykkedes HSH at nå de finansielle prognoser, der var fastsat i basisscenariet i omstruktureringsplanen fra 2011, og at udvikle nye forretninger i det forventede omfang, rejste Kommissionen spørgsmålet om, hvorvidt det var nødvendigt med en tilpasning af HSH's forretningsstrategi, og om der burde træffes alternative foranstaltninger for at genoprette bankens langsigtede rentabilitet ([46]).

(46) På denne baggrund udtrykte Kommissionen tvivl om, hvorvidt HSH, som det blev antaget i afgørelsen fra 2011, ville blive rentabel igen, og anmodede om yderligere oplysninger til bekræftelse af antagelserne i forretningsplanen og de fremsendte prognoser for skibsfartsmarkederne samt om dokumentation for, at de yderligere garantigebyrer ikke ville overstige bankens finansielle formåen, heller ikke i et stressscenarie ([47]).

(47) Kommissionen gav imidlertid ikke udtryk for nogen tvivl i åbningsafgørelsen for så vidt angår foranstaltningerne til byrdefordeling eller begrænsning af konkurrencefordrejninger, som var blevet godkendt i afgørelsen fra 2011, og konkluderede, at disse foranstaltninger også på tidspunktet for åbningsafgørelsen som hidtil var hensigtsmæssige, idet den nye statsstøtte holdt sig inden for grænserne af den i 2011 godkendte foranstaltning ([48]). I lyset af nødvendigheden af at forhøje garantien og den kendsgerning, at godtgørelsen blev anset for rimelig, konstaterer Kommissionen, at statsstøtten midlertidigt er forenelig med det indre marked ([49]).

3. **BEMÆRKNINGER FRA TYSKLAND**

(48) Tyskland gentog i sine bemærkninger til åbningsafgørelsen ([50]) for det første sit oprindelige standpunkt om, at forhøjelsen af garantien ikke udgør nogen ny støtteforanstaltning, idet den ikke overstiger det maksimale beløb på 10 mia. EUR. der blev godkendt i afgørelsen fra 2011. Det forhold, at reduktionen havde bindende virkning, eller at forhøjelsen ikke var reguleret i nogen aftale, således at denne skulle dokumenteres aftalemæssigt på ny, ændrede ikke ved dette standpunkt. Efter Tysklands opfattelse er den økonomiske virkning af forhøjelsen udslagsgivende for delstaternes situation som garantigivere, og deres situation har ikke ændret sig som følge af forhøjelsen, idet navnlig sandsynligheden for udnyttelse af den garantitranche, der er berørt af forhøjelsen, ikke er steget væsentligt. Derudover er forhøjelsen i vid udstrækning sammenfaldende med den oprindelige garanti; denne har Kommissionen allerede undersøgt i forbindelse med afgørelsen fra 2011, og det skete ikke kun med henblik på et basisscenarie, men også det værst tænkelige scenarie ([51]).

(49) For det andet bekræftede Tyskland sit tidligere standpunkt om, at forhøjelsen, selv om den ville blive kategoriseret som ny statsstøtte, er dækket af godkendelsesbegrundelserne i afgørelsen fra 2011, idet Kommissionen ikke havde udtrykt tvivl i åbningsafgørelsen om, at udligningsforanstaltningerne og bankens egetbidrag, der i afgørelsen fra 2011 var blevet betegnet som egnede og tilstrækkelige, som hidtil er passende, idet den nye statsstøtte holder sig inden for grænserne af de i afgørelsen fra 2011 godkendte foranstaltninger ([52]). Efter Tysklands mening er Kommissionen bundet af de begrundelser, som den anførte i forbindelse med godkendelsen af statsstøtten i afgørelsen fra 2011.

([44]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 50.
([45]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 52.
([46]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 53 og 54.
([47]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 56.
([48]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 57.
([49]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 63.
([50]) Tyskland fremsendte de bemærkninger — som videregiver Tysklands, Schleswig-Holsteins, Hamburgs og H+H's fælles standpunkt — ved brev af 30. september 2013.
([51]) Jf. f.eks. betragtning 61 i afgørelsen fra 2011.
([52]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 57.

(50) For det tredje gjorde Tyskland gældende, at forhøjelsen af garantiens loft havde til formål at genoprette HSH's langsigtede rentabilitet og derudover var i overensstemmelse med målene i den omstruktureringsplan, der blev godkendt i 2011. I denne sammenhæng fandt Tyskland, at der ikke er nogen grund til at tvivle på bankens langsigtede rentabilitet og bæredygtigheden af dens forretningsmodel. De tyske myndigheder anførte, at de i mellemtiden forekomne afvigelser ikke retfærdiggjorde andre konklusioner. Ved at udsætte de delvise opsigelser af garantien med 2-3 år sikres der i lyset af den fortsatte krise i skibsfartssektoren og de tilsynsmæssige krav en mere bæredygtig og mindre risikobehæftet forretningsmodel. De højere gebyrbetalinger, som banken skal betale på grund af forhøjelsen af garantien, er acceptable for banken i betragtning af dens tilstrækkelige kapitalgrundlag og de øvrige foranstaltninger, der er indeholdt i den ved afgørelsen fra 2011 godkendte omstruktureringsplan.

(51) Endelig konstaterede Tyskland, at forhøjelsen af garantien er blevet nødvendig for beregningen af kapitalkvoter på grund af eksogene faktorer såsom den vedvarende finanskrise, de stigende lovgivningsmæssige krav til pengeinstitutter og omstillingen til de internationale regnskabsstandarder (i det følgende »IFRS«).

(52) I tilknytning til disse bemærkninger fortsatte Tyskland sit tætte samarbejde med Kommissionen og fremsendte adskillige opdaterede omstruktureringsplaner. Den første blev forelagt Kommissionen i december 2013, en anden revideret omstruktureringsplan med mere forsigtige antagelser blev fremsendt i april 2014 og en yderligere opdatering af forretningsplanen i april 2015. Da disse planer ikke fjernede Kommissionens tvivl i forhold til at genoprette HSH's rentabilitet, forsøgte de tyske myndigheder at finde andre løsninger. Resultatet af disse bestræbelser var udarbejdelsen af de væsentlige grundtræk i foranstaltningerne fra 2016, som Tyskland aftalte med Kommissionen i oktober 2015.

(53) Derfor foretog Tyskland den 21. marts 2016 en fornyet anmeldelse til Kommissionen af forhøjelsen af garantien i 2013 som statsstøtte til salget, eller hvis dette skulle mislykkes, til afviklingen af HSH.

4. **VURDERING AF FORANSTALTNINGEN**

(54) Kommissionen har allerede kategoriseret foranstaltningen fra 2013, dvs. den med åbningsafgørelsen midlertidigt godkendte forhøjelse af garantiloftet fra 7 mia. EUR til 10 mia. EUR, som statsstøtte ([53]). Tyskland har ganske vidst i sine bemærkninger til åbningsafgørelsen (jf. betragtning 49) haft den opfattelse, at forhøjelsen af garantien ikke udgør ny statsstøtte — og i tilfælde af, at Kommissionen alligevel skulle nå frem til denne konklusion, at denne støtte falder ind under begrundelserne for godkendelsen fra 2011 — men har ikke uddybet dette standpunkt nærmere eller underbygget det med dokumentation. Endelig bekræftede Tyskland Kommissionens vurdering med den fornyede anmeldelse af forhøjelsen »som statsstøtte i henhold til artikel 107, stk. 1, i TEUF« ([54]) til henholdsvis salget eller afviklingen af HSH. Følgelig bekræfter Kommissionen i nærværende afgørelse sin i åbningsafgørelsen trufne afgørelse om, at den omhandlede foranstaltning indeholder statsstøtte. Denne bekræftelse sker på baggrund af de i åbningsafgørelsen anførte begrundelser uden en fornyet vurdering.

(55) Kommissionen skal imidlertid undersøge, om foranstaltningerne fra 2016 indeholder statsstøtte ([55]).

(56) Endelig skal Kommissionen undersøge, om de omhandlede støtteforanstaltninger — foranstaltningen fra 2013 og foranstaltningerne fra 2016 (såfremt de indeholder statsstøtte) — kan anses for forenelige med det indre marked.

4.1. **Forekomst af statsstøtte i foranstaltningerne fra 2016**

(57) Kommissionen fastholder, at der í forbindelse med foranstaltningerne fra 2016 efter Tysklands opfattelse ikke ydes yderligere statsstøtte.

(58) I henhold til artikel 107, stk. 1, i TEUF er statsstøtte eller støtte, som ydes ved hjælp af statsmidler under enhver tænkelig form, og som fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene ved at begunstige visse virksomheder eller visse produktioner, uforenelig med det indre marked, i det omfang den påvirker samhandelen mellem medlemsstaterne. En foranstaltning udgør statsstøtte i henhold til artikel 107, stk. 1, i TEUF, hvis følgende forudsætninger er opfyldt: a) Foranstaltningen kan tilregnes staten og finansieres gennem statsmidler, b) Foranstaltningen giver modtageren en fordel, c) Denne fordel er selektiv d) Foranstaltningen fordrejer eller truer med at fordreje konkurrencevilkårene og foranstaltningen kan have indvirkning på samhandelen mellem medlemsstaterne.

([53]) Jf. betragtning 37 og 38.
([54]) Brev fremsendt med Tysklands anmeldelse den 21. marts 2016.
([55]) Jf. afsnit 2.2.2.

(59) Med hensyn til anvendelsen af statsmidler kan det konstateres, at foranstaltning 1 fra 2016 både omfatter en klausul om efterstillelse af krav og en mekanisme for delvis henstand med de eksisterende forpligtelser til betaling af garantigebyrer til de offentlige ejere. Begge har til formål at reducere HoldCo's insolvensrisiko. Disse ordninger vedrører forpligtelser, der skal betales som godtgørelse til de offentlige ejere, og hvis foranstaltning 1 fra 2016 skulle give HSH en fordel, kunne disse elementer bevirke tab af statslige midler.

(60) Derfor mener Kommissionen, at begge foranstaltninger fra 2016 indeholder statslige midler, foranstaltning 1 fra 2016 på grund af aftalen om efterstillelse af krav og mekanismen for delvis henstand med de gebyrer, der skal betales som godtgørelse for garantien på grundlag af afgørelsen fra 2011, og foranstaltning 2 fra 2016 på grund af de beløb, som delstaterne har betalt til OpCo for de overførte aktiver.

(61) Foranstaltning 2 fra 2016, delstaternes erhvervelse af aktiver, er en foranstaltning, der er gennemført af staten. Foranstaltning 1 fra 2016, ændringen af gebyrbetalingsstrukturen, skal tilregnes de offentlige ejere af Finanzfonds AöR og dermed staten. Denne tilregnelighed ses ved, at ændringen er en del af en større foranstaltningspakke, som delstaterne har spillet en aktiv rolle i udarbejdelsen af.

(62) Foranstaltningerne fra 2016 kommer udelukkende HSH til gode. De er således selektive. De vil kunne fordreje konkurrencen, idet de hindrer de frie markedskræfter i at fungere. I lyset af liberaliseringen af de finansielle tjenesteydelser i EU påvirker de samhandelen mellem medlemsstaterne.

(63) For at kunne vurdere, hvorvidt foranstaltningerne fra 2016 indeholder statsstøtte, skal Kommissionen derfor fastslå, om foranstaltningerne fra 2016 giver HSH en yderligere fordel, som ligger ud over den fordel, som HSH allerede har opnået i kraft af foranstaltningen fra 2013.

(64) Inden Kommissionen kan vurdere, hvorvidt der er en yderligere fordel forbundet med foranstaltningerne fra 2016, skal den henlede opmærksomheden på garantiens funktion; på dette grundlag kan den undersøge, hvilken virkning gennemførelsen af foranstaltningerne fra 2016 i den foreslåede form vil have på garantiens funktion.

4.1.1. *Garantiens funktion og virkningerne af foranstaltningerne fra 2016*

(65) Den med afgørelsen fra 2011 godkendte second loss-garanti har form af en syntetisk securitisering. Det betyder, at den samlede garanterede portefølje virtuelt er opdelt i tre trancher:

1) Juniortranchen eller first loss-tranchen på 3,2 mia. EUR, som er dækket fuldt ud af banken og allerede afskrevet

2) Mezzanintranchen eller second loss-tranchen på 10 mia. EUR, som staten garanterer for (udestående beløb på 7 mia. EUR fra 2011 og yderligere 3 mia. EUR, der blev midlertidigt godkendt i åbningsafgørelsen)

3) Seniortranchen.

(66) Eksistensen af garantien har i det væsentlige to virkninger, nemlig en virkning for regnskabsaflæggelsen i henhold til IFRS og en virkning for egenkapitalkravene inden for rammerne af de lovgivnings- og tilsynsmæssige forskrifter, som de anvendes af tilsynsmyndigheden.

Virkning for regnskabsaflæggelsen

(67) For det første udligner garantien alle tab i den garanterede portefølje, såfremt disse overstiger 3,2 mia. EUR, men ikke overskrider 13,2 mia. EUR ([56]).

(68) Så længe de garanterede aktiver stadig vises i balancen, udlignes de afskrivninger og hensættelser, der foretages i henhold til IFRS i forbindelse med disse aktiver, af en modpost i samme størrelsesorden. Først når aktiverne er endeligt afviklet og ikke længere vises i balancen, således at de faktiske tab ligger fast, sker der en effektiv udbetaling af godtgørelseskravene inden for rammerne af garantien.

([56]) Når den af banken dækkede First los-tranche på 3,2 mia. EUR er helt opbrugt, udlignes tab op til et maksimalt beløb på 10 mia. EUR fuldt ud. Hver euro i tab i den garanterede portefølje mellem 3,2 mia. EUR plus en euro i tab og 13,2 mia. EUR tilbagebetales af garantigiveren til banken.

(69) Disse forskellige former for godtgørelseskrav i forbindelse med garantien medfører forskellige målestokke for garantiens udnyttelse.

1) Størrelsen af den faktisk udnyttede garanti (i det følgende »faktisk udnyttet garantibeløb«) svarer til beløbet for de på et bestemt tidspunkt afviklede tab i den garanterede portefølje. Ved udgangen af 2015 var der afregnet tab på i alt [1,2-2,0] mia. EUR. Det er allerede kendt, at dette beløb i 2016 på grund af de krav, der afvikles i øjeblikket, vil stige med [2-3] mia. EUR.

2) Derimod er det uudnyttede beløb af garantien (i det følgende »uudnyttet garantibeløb«) det beløb, der fortsat er til rådighed for yderligere tab, i dette tilfælde [8,2-10,0] mia. EUR (samlet garanti på 10 mia. EUR reduceret med forskellen mellem [3,2-5,0] mia. EUR i afviklede og kendte tab og first loss-tranchen på 3,2 mia. EUR).

3) Det samlede beløb for den udnyttede garanti (i det følgende »samlet udnyttet garantibeløb«) betegner det garantibeløb, der udbetales, så snart den samlede portefølje, som oprindeligt faldt ind under garantien, er afviklet. Det samlede udnyttede garantibeløb kan endnu ikke bestemmes i dag.

4) Den på nuværende tidspunkt bedste tilnærmelse for det samlede udnyttede beløb er den virtuelle udnyttelse af garantien (i det følgende »virtuel udnyttelse«), som svarer til summen af det faktisk udnyttede beløb og hensættelserne inden for rammerne af IFRS på den garanterede portefølje. Den virtuelle udnyttelse ligger i øjeblikket på [6-8] mia. EUR, dvs. [9,2-11,2] mia. EUR (faktisk udnyttet beløb plus hensættelser) minus 3,2 mia. EUR (first loss-tranche). Banken beregner også det anslåede samlede udnyttede beløb (i det følgende »anslået samlet udnyttet beløb«).

(70) De gebyrer, der skal betales for garantien, består af to komponenter: grundpræmien på 4,00 % (i det følgende »grundpræmien«) og tillægspræmien på 3,85 % (i det følgende »tillægspræmien«). Beregningsgrundlaget for grundpræmien er det samlede beløb for den udestående garanti, dvs. 10 mia. EUR. Beregningsgrundlaget for tillægspræmien er det samlede udnyttede garantibeløb, som endnu ikke kan bestemmes i dag ([57]).

(71) I henhold til IFRS betragtes gebyrer, der betales på en udestående garanti, som forsikringspræmier og udløser en registrering i resultatopgørelsen.

(72) Hvis udnyttelsen af garantien imidlertid bliver sandsynlig, eller hvis det faktisk udnyttede beløb er større end nul, kan der forventes gebyrbetalinger på denne del af garantien. Ifølge IFRS kan sådanne byrder sammenlignes med forpligtelser (fordelen blev indrømmet, men skal tilbagebetales), hvortil der skal foretages hensættelser med henblik på tilbagebetaling. I henhold til IFRS skal størrelsen af de pågældende hensættelser øges, hvis det anslåede samlede udnyttede beløb stiger. Enhver yderligere udnyttelse af garantien fører til en forhøjelse af det anslåede samlede udnyttede beløb og derfor tilsvarende til højere gebyrbetalinger i fremtiden og dette igen til en stigning i de nødvendige hensættelser.

(73) Tillægspræmien er knyttet til en henstandsmekanisme, nemlig gældsbeviset, som finder anvendelse, hvis HSH's CET1 på konsolideret niveau (HoldCo + OpCo) ligger på 10 %. Denne henstandsmekanisme gør det muligt at opnå fuldstændig henstand med alle forfaldne betalinger i perioden indtil [2030-2040]. Derudover kan henstandsmekanismen også anvendes på hensættelser, der foretages med henblik på fremtidige i gældsbeviset indeholdte betalinger. Det betyder, at allerede foretagne hensættelser kan udløses som buffer for tab, hvis disse tab ville medføre en reduktion af CET1 til under 10 % ([58]).

Tilsynsmæssige virkninger

(74) For det andet vil der ved beregningen af de risikovægtede aktiver (i det følgende »RVA«) som følge af garantien ske en reduktion til 20 % i den risikovægtning, der kan anvendes på seniortranchen, i henhold til den tilsynsmæssige metode i Basel II (i det følgende »tilsynsmetoden«), der kan anvendes på syntetiske securitisationsstrukturer såsom second loss-garantien ([59]).

(75) I henhold til de tilsynsmæssige forskrifter og under hensyntagen til de skønsbeføjelser, der er tillagt tilsynsmyndighederne i forbindelse med anvendelsen af disse forskrifter, skal der tages hensyn til to tærskelværdier, således at garantien bibeholder denne virkning. Den første tærskelværdi afhænger af den tilsynsmæssige beregning af de forventede tab (i basisscenariet), mens den anden tærskelværdi er knyttet til uventede tab (yderligere tab i det værst tænkelige scenarie) i den resterende under garantien faldende portefølje. Beløbet for de forventede og

([57]) Jf. betragtning 24 og 25.
([58]) Jf. betragtning 25.
([59]) RVA beregnes af tilsynsmyndigheden for at bestemme den absolutte størrelse af den kapital, som banken skal have.

uventede tab i den resterende portefølje skal i et vist omfang dækkes af det uudnyttede garantibeløb. Manglende overholdelse af en eller begge tærskelværdier afhænger derfor af det til rådighed værende uudnyttede garantibeløb, som påvirkes væsentligt af størrelsen af de afviklede tab.

(76) Hvis den første tærskelværdi ikke overholdes, betyder anvendelsen af tilsynsmetoden, at størrelsen af de RVA, der kan henføres til seniortranchen, stiger i forhold til det fastsatte minimum på 20 %, dvs. at denne stigning sker i forhold til omfanget af de tab, der ikke er dækket af garantien. Hvis den anden tærskelværdi ikke overholdes, kan tilsynsmetoden grundlæggende ikke længere anvendes. I dette tilfælde stiger de RVA, der kan henføres til seniortranchen, direkte fra et minimum på 20 % til det niveau, som ville være gældende uden garantien (i det følgende »cliff effect«).

4.1.2. *Fordel af foranstaltning 1 fra 2016*

(77) Ifølge anmeldelsen skal HSH opsplittes i selskaberne HoldCo og OpCo. Garantigebyrerne i henhold til den garantigodtgørelsesmekanisme, der blev godkendt med afgørelsen fra 2011, forbliver uændrede. De opdeles imidlertid som følger:

1) OpCo betaler fortsat 2,20 % på den del af garantien, der endnu ikke er udnyttet.

2) HoldCo overtager alle andre garantigebyrbetalinger:

   1) 1,80 % på det samlede udestående garantibeløb

   2) 2,20 % på den allerede udnyttede del af garantien

   3) 3,85 % på den i sidste ende udnyttede del af garantien, afhængigt af gældsbeviset.

(78) Opsplitningen i OpCo og HoldCo indebærer, at virkningerne af garantigodtgørelsen for regnskabsaflæggelsen fortsat opstår hos OpCo, mens det samlede hensættelsesbehov i henhold til IFRS, der fremkommer af gebyrbetalingerne på den udnyttede del af garantien, nu opstår hos HoldCo. Kommissionen betoner imidlertid, at der ikke bliver tale om ændringer for banken på konsolideret niveau (HoldCo + OpCo) i forbindelse med garantiens struktur eller dens virkninger, således at der ikke for HSH opstår en yderligere fordel for HSH gennem selve opsplitningen.

(79) I henhold til de af Tyskland afgivne tilsagn udfører HoldCo ikke selv forretningsaktiviteter og vil derfor ikke generere nogen andre indtægter end dem, der opstår i forbindelse med deltagelsen i OpCo. HoldCo modtager imidlertid likviditet fra OpCo på 260 mio. EUR, 50 mio. EUR til driftsomkostninger i afhændelsesperioden samt 210 mio. EUR til betaling af forfaldne garantigebyrer.

(80) Kommissionen henviser til, at det gebyrbeløb, som HoldCo skal betale i forbindelse med afhændelsesproceduren ved årets udgang i henholdsvis 2016 og 2017 i betragtning af den ovenfor beskrevne opdeling af betalingsforpligtelserne, afhænger af følgende faktorer:

1) det samlede udestående garantibeløb (beregningsgrundlag for garantigebyret på 1,80 %, »gebyrkomponent 1«)

2) det i henholdsvis 2016 og 2017 faktisk udnyttede garantibeløb (beregningsgrundlag for den del af garantigebyret på 2,20 %, som overtages af HoldCo, »gebyrkomponent 2«)

3) det samlede udnyttede garantibeløb (beregningsgrundlag for det garantigebyr på 3,85 %, der er knyttet til gældsbeviset, »gebyrkomponent 3«).

Grundpræmie på 1,80 %

(81) I forbindelse med gebyrkomponent 1 ligger det udestående garantibeløb i øjeblikket på 10 mia. EUR (inklusive foranstaltningen fra 2013). Dette beløb kan ikke forhøjes yderligere, idet de 10 mia. EUR svarer til det maksimale garantibeløb. Det er ligeledes usandsynligt, at dette beløb vil falde i løbet af afhændelsesproceduren.

(82) Da beløbet på 10 mia. EUR tjener som beregningsgrundlag for gebyrkomponent 1 på 1,80 %, mener Kommissionen, at der årligt skal betales et gebyr på 180 mio. EUR for gebyrkomponent 1.

Grundpræmie på 2,20 %

(83) Med hensyn til gebyrkomponent 2 minder Kommissionen om, at de afregnede tab i den garanterede portefølje ifølge de seneste tilgængelige skøn vil stige til ca. [3,2-5,0] mia. EUR i 2016, dvs. de vil ligge [0-1,8] mia. EUR over first loss-tranchen på 3,2 mia. EUR.

(84) Dette beløb vil stige yderligere med de tab, som opstår for HSH i kraft af foranstaltning 2 fra 2016, dvs. via overførslen af garanterede aktiver på op til 6,2 mia. EUR EAD til de offentlige ejere. Ifølge tilsagnene beregnes aktivernes overførselsværdi på basis af den liste, der er vedlagt anmeldelsen, og som afspejler resultaterne af den markedsprisvurdering, som Kommissionens eksperter har foretaget.

(85) Kommissionen henviser til, at banken ifølge tilsagnene kun tilstræber at overføre aktiver på 5 mia. EUR EAD inden udgangen af juni 2016. Frem til datoen for overførslen forbliver garantien overvejende uudnyttet, og de relevante gebyrer betales derfor af OpCo.

(86) På grundlag af listen over overførselsværdierne (se bilag II til nærværende afgørelse) og afhængigt af optimeringen af garantiens udnyttelse forventes de mulige yderligere tab, der afregnes inden for rammerne af garantien, i forbindelse med overførslen af en portefølje på 5 mia. EUR EAD, som blev udvalgt på listen over disponible aktiver til en værdi af [8-10] mia. EUR EAD, at ligge på mellem [1-4] mia. og [1-4] mia. EUR.

(87) Derfor finder Kommissionen, at det gebyr, der skal betales i forbindelse med gebyrkomponent 2 for seks måneder i 2016, må forventes at ligge på mellem [25-35] mio. og [25-35] mio. EUR.

Tillægspræmie på 3,85 %

(88) Hvad angår gebyrkomponent 3, henviser Kommissionen til, at betalingen af præmien på 3,85 % er knyttet til gældsbeviset, for hvilket der gælder en CET1 på 10 % på konsolideret niveau (HoldCo + OpCo). Ifølge de seneste tilgængelige tal ligger HSH's CET1 allerede i underkanten af 10 %, hvorved der forbliver ca. [700-800] mio. EUR i hensættelser i forbindelse med gældsbeviset.

(89) Yderligere tab på fra [1-4] mia. til [1-4] mia. EUR, som fremkommer ved overførslen af aktiver på 5 mia. EUR EAD fra banken til delstaterne, vil medføre en stigning i det samlede udnyttede garantibeløb og dermed for både gebyrkomponent 2 og gebyrkomponent 3 resultere i et yderligere hensættelsesbehov i henhold til IFRS.

(90) Kommissionens undersøgelse viste, at det yderligere hensættelsesbehov i henhold til IFRS for gebyrkomponent 2 forventes at ligge på mellem [700-900] mio. og [700-900] mio. EUR.

(91) Ifølge den af banken fremlagte omstruktureringsplan vil disse yderligere hensættelser formodentlig ikke kunne finansieres over bankens nettoindtægter og forventes derfor på konsolideret niveau at føre til en udnyttelse af gældsbeviset på omtrent det samme beløb. Imidlertid er en sådan udnyttelse af gældsbeviset begrænset til den resterende buffer, dvs. til [700-800] mio. EUR. En yderligere belastning på fra [700-900] mio. til [700-900] mio. EUR ville således medføre et fald i CET1 på konsolideret niveau til under 10 %.

(92) Hensættelserne til gebyrkomponent 3 er ligeledes dækket af gældsbeviset (jf. betragtning 73). Eftersom hele hensættelsesbufferen inden for rammerne af gældsbeviset ville være opbrugt efter etableringen af hensættelserne til gebyrkomponent 2, og CET1 allerede ville være faldet til under 10 %, måtte etableringen af yderligere hensættelser til gebyrkomponent 3 ligeledes udsættes.

(93) Enhver overførsel af aktiver i afhændelsesperioden, som ligger over det maksimale beløb på 5 mia. EUR, der er fastsat i Tysklands tilsagn, forventes at medføre yderligere tab. Disse tab ville betyde en yderligere reduktion af CET1 på konsolideret niveau, hvorved det bliver mindre sandsynligt, at CET1 vil stige til over 10 %. Kun i et sådant tilfælde ville det være nødvendigt med betalinger eller hensættelser til gebyrkomponent 3.

(94) Derfor anser Kommissionen det for sandsynligt, at det ikke vil være nødvendigt med betalinger eller hensættelser til gebyrkomponent 3 i forbindelse med afhændelsesproceduren. Kommissionen minder endvidere om, at delstaterne i henhold til garantistillelsesaftalen efter et vellykket salg har ret til at give afkald på betaling af tillægspræmien på 3,85 % ([60]).

([60]) Denne ret blev allerede indrømmet i den oprindelige garantistillelsesaftale fra 2009.

Gebyrbetalinger i forbindelse med foranstaltning 1 fra 2016

(95) På grundlag af oplysningerne, herunder den kendsgerning, at foranstaltning 2 fra 2016, dvs. overførslen af aktiver, skal gennemføres ved udgangen af 2016, konkluderer Kommissionen, at det gebyr, som HoldCo skal betale for 2016, forventes at ville ligge på mellem [205-210] mio. og [210-220] mio. EUR. Kommissionen glæder sig over, at dette interval i vid udstrækning er i overensstemmelse med den likviditet på 210 mio. EUR, som OpCo stiller til rådighed for HoldCo.

(96) Derudover betales gebyrerne på 2,20 % af det uudnyttede garantibeløb af OpCo uden en yderligere henstandsmekanisme og dækker navnlig det fulde garantigebyrbeløb for de første seks måneder af 2016 inden gennemførelsen af foranstaltning 2 fra 2016.

(97) Med udgangspunkt i de tilgængelige oplysninger vil de garantigebyrbetalinger, som delstaterne modtager for 2016 efter gennemførelsen af foranstaltningerne fra 2016, dermed efter al sandsynlighed ikke ligge under [385-400] mio. EUR, ([175-190] mio. EUR for OpCo + 210 mio. EUR for HoldCo). Det betyder, at der i 2016 maksimalt gives henstand med et gebyrbeløb på [0-15] mio. EUR indtil næste betalingsdato. En sådan henstand vil blive forrentet med en rente på 10 % p.a..

Gebyrbetalinger i 2017

(98) Kommissionen bemærker imidlertid, at de gebyrer, som HoldCo skal betale i 2017, kunne være højere, idet der er mulighed for at overføre yderligere aktiver, der er omfattet af garantien, til de offentlige ejere, og fordi HoldCo skal betale garantipræmien på 2,20 % for hele året.

(99) Som allerede nævnt opnår HoldCo ingen indtægter; derfor er det sandsynligt, at HoldCo, hvis salget af OpCo finder sted efter forfaldstidspunktet for gebyrerne for 2017, ikke vil være i stand til at betale garantigebyrerne for 2017 på forfaldstidspunktet. I dette tilfælde ville der ifølge Tysklands tilsagn blive givet henstand med gebyrbetalingerne indtil næste betalingsdato til en markedskonform rentesats på 10 %.

(100) Kommissionen henviser til, at den endelige frist for salget af HSH ifølge Tysklands tilsagn er den 28. februar 2018, og at det provenu, som HoldCo opnår ved et vellykket salg, primært tjener til opfyldelse af de betalingsforpligtelser, der følger af garantien.

(101) Derfor gives der kun henstand med betalingsforpligtelser, som ikke kan opfyldes inden udgangen af 2017, hvis OpCo endnu ikke er blevet solgt på dette tidspunkt. Selv i et sådant tilfælde ville der maksimalt blive givet henstand med betalingerne i to måneder, indtil OpCo blev solgt eller overført til en velordnet afvikling. En sådan henstand ville blive forrentet med en rente på 10 % p.a..

Konklusion

(102) Sammenfattende konkluderer Kommissionen, at der er en risiko for, at gebyrerne på 400 mio. EUR, som i henhold til den aktuelle garantistillelsesaftale skulle betales ved udgangen af 2016 (1,80 % + 2,20 % på et udestående garantibeløb på 10 mia. EUR), ikke betales fuldt ud, i hvilken forbindelse der dog ikke forventes at skulle gives henstand med mere end [0-15] mio. EUR. Derimod skal der muligvis gives henstand med samtlige af de gebyrbetalinger, der forfalder i 2017, men i den forbindelse vil henstanden dog være begrænset til maksimalt to måneder i lyset af afhændelsesfristen den 28. februar 2018.

(103) Ifølge tilsagnene forrentes samtlige udsættelser med en årlig rentesats på 10 %. HSH's mest likvide efterstillede lån ([61]) blev i tilknytning til den i oktober 2015 opnåede aftale handlet til en rente på fra 7,5 % til 8 % p.a.; i øjeblikket ligger renten på ca. 10,6 % p.a. Disse to emissioner forfalder i løbet af afhændelsesproceduren, nemlig i februar 2017, i hvilken forbindelse der skal tilbagebetales et nominelt beløb på 928 mio. EUR. De giver en indikation af markedsprisen for den risiko, der for HSH er forbundet med en kapitallignende eksponering, og giver derfor et konservativt skøn over størrelsen af en markedskonform godtgørelse for en mulig henstand med betalingen af gebyrerne.

(104) I betragtning af renternes udsvingsmargen for disse efterstillede HSH-emissioner og det faktum, at en eventuel henstand i 2016 formodentlig ville være begrænset til ikke mere end [0-15] mio. EUR, anser Kommissionen en forrentning på 10 % p.a. for den risiko, der er forbundet med henstand i et år med en betaling på [0-15] mio. EUR, for at være i overensstemmelse med markedsvilkårene.

([61]) ISIN-koder DE000HSH2H15 og DE000HSH2H23.

(105) Hvad angår en mulig henstand med de i 2017 forfaldne betalingsforpligtelser, konstaterer Kommissionen, at en henstand kun vil kunne komme på tale, hvis salget ikke finder sted inden udgangen af 2017. Det beløb, for hvilket der muligvis gives henstand, ville formodentlig kunne sammenlignes med det udestående beløb for hver af de to efterstillede emissioner. Denne henstand ville imidlertid i lyset af den endelige afhændelsesfrist være begrænset til maksimalt to måneder, hvilket ville reducere den med henstanden forbundne risiko væsentligt. Da udsatte betalingsforpligtelser for 2017 dermed ville have en kortere forfaldsperiode end de efterstillede emissioner, og da den dermed forbundne risiko er tilsvarende lavere, anser Kommissionen en forretning på 10 % p.a. for at være i overensstemmelse med markedsvilkårene.

(106) Sammenfattende konkluderer Kommissionen, at der, da en mulig henstand med en del af de til de offentlige ejere skyldige garantigebyrbetalinger a) i 2016, om overhovedet nogen, formodentlig kun ville vedrøre et lille beløb, b) i forbindelse med de i 2017 forfaldne gebyrer ville være tidsmæssigt begrænset (såfremt det afhængigt af den faktiske afhændelsesdato overhovedet ville komme dertil) og c) under alle omstændigheder ville blive forrentet til en markedskonform rentesats, ikke vil være nogen yderligere fordel for HSH forbundet med gennemførelsen af foranstaltning 1 fra 2016 ved de i henhold til a) og b) eksisterende risici.

4.1.3. *Fordel af foranstaltning 2 fra 2016*

(107) I henhold til de af Tyskland afgivne tilsagn vil HSH overdrage en portefølje til delstaterne med aktiver, der er omfattet af garantien, på op til 6,2 mia. EUR EAD. Overførslen kan ske i flere trancher i løbet af afhændelsesproceduren i 2016 og 2017.

(108) Med henblik på fastlæggelse af den portefølje, der skal overføres, har Tyskland og banken udvalgt aktiver, der er omfattet af garantien, til en værdi af [8-10] mia. EUR EAD, som kan komme i betragtning i forbindelse med en overførsel til de offentlige ejere. Kommissionen bemærker, at der i forbindelse med næsten alle disse aktiver er tale om nødlidende lån fra forretningsområdet skibsfinansiering, som var en af hovedårsagerne til bankens vanskeligheder ([62]).

(109) Da der i øjeblikket ikke er nogen køber til disse aktiver på markedet, mener Kommissionen, at en sådan overførsel til de offentlige ejere svarer til en foranstaltning vedrørende værdiforringede aktiver. I tråd med sine principper og som Kommissionen for nylig har bekræftet i afgørelser vedrørende nødlidende lån i Italien og Ungarn ([63]), kan en sådan overførsel af aktiver kun anses for ikke at indeholde statsstøtte, hvis den sker på normale markedsvilkår.

(110) Navnlig har Kommissionen gjort det klart, at den på grund af porteføljens beskaffenhed og i betragtning af, at der mangler en køber på markedet, baserer sin vurdering på principperne for vurdering af markedsværdien i henhold til meddelelsen om værdiforringede aktiver ([64]). Hovedformålet med vurderingen er således ikke at bestemme den rimelige værdi, men derimod en markedsværdi, hvor Kommissionen — hvis den anvendes som overførselspris ved en transaktion med en offentlig myndighed — kan gå ud fra, at der ikke opstår nogen fordel for banken; på denne måde kan den udelukke forekomsten af statsstøtte. Ved vurderingen skal der derfor anlægges en forsigtig og konservativ tilgang.

(111) Kommissionen har bedt uafhængige vurderingseksperter om at hjælpe med at bestemme markedsværdien af disse aktiver.

Vurdering af markedsværdien

(112) Efter en første anmodning om oplysninger fra Kommissionen og dens eksperter i midten af december 2015 stillede banken den 18. januar 2016 relevante oplysninger til rådighed. Mellem den 20. januar og 19. marts 2016 fandt der mange kontakter, møder, drøftelser og dataoverførsler sted.

(113) Porteføljen omfatter ca. […] lånefaciliteter, som er sikret via […] skibe og andre aktiver. For at undgå problemer med sikkerheder, der blev anvendt som sikkerhed for flere lån, har banken stillet det såkaldte formationsniveau til rådighed, som er det laveste niveau, på hvilket sikkerheder kan betragtes som sikkerheder for præcis én linje. Der er […] formationslinjer i porteføljen.

([62]) Jf. afsnit 2.1.
([63]) Statsstøtte SA.43390 (2016/N) og SA.38843 (2015/N), endnu ikke offentliggjort.
([64]) Meddelelse fra Kommissionen om behandlingen af værdiforringede aktiver i Fællesskabets banksektor (EUT C 72 af 26.3.2009, s. 1).

(114) I overensstemmelse med de forsigtige og konservative vurderingsprincipper har Kommissionens eksperter opstillet en række hypoteser på grundlag af de data, banken har stillet til rådighed. Eksempelvis blev andre sikkerheder end skibe, hvor Kommissionens eksperter ikke fik stillet data til rådighed, vurderet konservativt til nul og udelukket af beregningen. Da der ikke foreligger nogen oplysninger om den nøjagtige rækkefølge af de enkelte kreditorers krav på de pengestrømme, som genereres via sikkerhederne, fik alle krav vedrørende skibsrelaterede sikkerheder, hvor der ikke var tale om krav inden for rammerne af garantien, førsteprioritet og blev fratrukket sikkerhedernes værdi. Der blev heller ikke taget hensyn til fordele, der måtte være opstået som følge af en for nylig gennemført omstrukturering af eksisterende lån.

(115) I forbindelse med den af Kommissionens eksperter anvendte model er der tale om en tilbagediskonteret pengestrømsmodel. Alle operative pengestrømme blev tilpasset til observerbare markedsdata, f.eks. eksisterende skibstransportkontrakter. Der blev foretaget et nedslag på de seneste ansættelser af afviklingsværdier på skibe for at tage højde for salgsomkostningerne og perioden indtil salget og korrigere for statistisk observerbare fejl i de af bestemte kontrollanter foretagne skøn. Den økonomiske levetid for skibe blev tilpasset nedad til observerbare data. Alle pengestrømme blev sammenlignet med tilgængelige markedsbenchmarks fra tredjeparter, og der blev fastsat et loft på niveau med disse benchmarks. Vækstraterne for pengestrømmene og afviklingsværdierne blev beregnet på basis af markedsbenchmarks, men blev dog begrænset til en periode på fem år.

(116) Mens den med banken aftalte vurderingsdato var den 31. december 2015, stammede de fleste af de oplysninger, som banken stillede til rådighed, fra den 30. september 2015. Kommissionens eksperter fratrak derfor alle pengestrømme fra evalueringen, der var genereret i henhold til de relevante prognoser i fjerde kvartal af 2015.

(117) På grundlag af sine eksperters vurdering konkluderer Kommissionen, at markedsværdien af den samlede portefølje på [8-10] mia. EUR EAD ligger på [33,4-56,8] % af EAD. Markedsværdierne af porteføljerne til en værdi af 6,2 mia. EUR EAD, som kan udvælges blandt disse aktiver, ligger på mellem 33,4 % og 56,8 % af EAD. Vurderingen blev stillet til rådighed for Tyskland og banken linjevis på formationsniveau.

Konklusion

(118) Ifølge tilsagnene vil banken og de offentlige ejere anvende den linjevise vurdering, der er vedlagt anmeldelsen og denne afgørelse (bilag II), til at beregne den gældende overførselsværdi for en bestemt portefølje. Den valgte portefølje må i sin sum, inklusive alle trancher, ikke overstige 6,2 mia. EUR EAD. Ifølge tilsagnene vil Kommissionen ved hver overførsel efter den 31. august 2016 foretage en opdatering af vurderingen af de udvalgte aktiver for at sikre, at markedsværdien tilpasses udviklingen for aktiverne og markedet.

(119) Kommissionen understreger, at salget af lån til delstaterne til de tidligere nævnte priser vil medføre yderligere tab for banken, der vil give sig udslag i resultatopgørelsen, og som skal opfanges af bankens disponible kapitalgrundlag. Kommissionen minder desuden om, at et sådant salg vil kunne have en negativ indflydelse på garantiens funktion, som det er beskrevet i betragtning 75 og 76, og at det er op til tilsynsmyndigheden at foretage et skøn i det konkrete tilfælde. Alle disse virkninger vil kunne forårsage en yderligere forringelse af bankens kapitalgrundlag. Kommissionen understreger imidlertid, at der under ingen omstændigheder ydes yderligere kapitalstøtte til banken.

(120) På baggrund af de undersøgte tilsagn er Kommissionen overbevist om, at foranstaltning 2 fra 2016, dvs. overførslen af aktiver til de offentlige ejere, sker til markedsværdi og dermed ikke vil medføre nogen fordel. Heraf følgende tab opfanges af bankens aktuelle kapitalgrundlag uden yderligere støtte.

4.1.4. *Konklusion*

(121) På baggrund af den foranstående vurdering konkluderer Kommissionen, at foranstaltningerne fra 2016 ikke indeholder statsstøtte i henhold til artikel 107, stk. 1, i TEUF.

4.2. **Forenelighed med det indre marked**

(122) Som Kommissionen har fastslået i ovenstående afsnit, indeholder foranstaltningerne fra 2016 ingen statsstøtte.

(123) I åbningsafgørelsen erklærede Kommissionen foranstaltningen fra 2013 midlertidigt forenelig med det indre marked, men indledte alligevel den formelle undersøgelsesprocedure, idet den var i tvivl om foranstaltningens forenelighed med det indre marked og navnlig om, hvorvidt HSH, som det blev antaget i afgørelsen fra 2011, ville blive rentabel igen på grundlag af den nye forretningsplan ([65]).

(124) Da foranstaltningen fra 2013 blev anmeldt og midlertidigt erklæret forenelig med det indre marked, inden bankmeddelelsen fra 2013 ([66]) trådte i kraft, lægger Kommissionen i sin vurdering af foranstaltningen fra 2013 fortsat artikel 107, stk. 3, litra b), i TEUF til grund, som det er beskrevet i forlængelsesmeddelelsen fra 2011 og i henhold til de generelle principper for statsstøtte til pengeinstitutter, der blev nævnt i bankmeddelelsen fra 2008, videreudviklet i rekapitaliseringsmeddelelsen og omstruktureringsmeddelelsen ([67]) og ændret ved forlængelsesmeddelelserne fra 2010 og 2011.

4.2.1. *Vurdering af begrundelsen for indledning af proceduren*

(125) Hvad angår tvivlen om genoprettelse af rentabiliteten, anførte Kommissionen navnlig tre faktorer i åbningsafgørelsen (jf. afsnit 2.4 for en mere omfattende oversigt):

1) den fortsatte forværring af den økonomiske situation i skibsfartssektoren

2) bankens dårligere økonomiske resultater i forhold til de økonomiske basisscenarieprognoser i afgørelsen fra 2011, navnlig med hensyn til den forventede udvikling i forbindelse med nye forretninger

3) de højere garantigebyrbetalinger på grund af det forhøjede garantibeløb.

(126) Som det fremgår af afsnit 1, har Tyskland forelagt Kommissionen flere af banken udarbejdede omstruktureringsplaner. Med hensyn hertil skal følgende aspekter imidlertid tages i betragtning:

1) Situationen i skibsfartssektoren er blevet yderligere drastisk forværret siden vedtagelsen af åbningsafgørelsen, i hvilken forbindelse tørlastindekset Baltic Dry nåede et nyt historisk lavpunkt i februar 2016, hvilket medførte endnu større og mere omfattende tab i forbindelse med den skibsporteføljе, som HSH stadigvæk har

2) Hvert år siden vedtagelsen af åbningsafgørelsen har HSH underskredet sine egne prognoser med hensyn til volumen af nye forretninger, der var blevet korrigeret væsentligt nedad i de enkelte planer, hvilket især gælder for forretningsområderne skibsfinansiering og erhvervskunder

3) Gebyrbetalingerne udgør fortsat en stor byrde i forhold til HSH's rentabilitet, og sandsynligheden for, at det samlede garantibeløb falder i garantiens løbetid, er faldet markant.

(127) Følgelig mener Kommissionen ikke, at omstruktureringsplanerne har betydet, at den tvivl, som den gav udtryk for i åbningsafgørelsen, er blevet fjernet.

4.2.2. *Ændring af formålet med statsstøtten*

(128) Kommissionen konstaterer, at Tyskland har anmeldt foranstaltningen fra 2013 på ny som statsstøtte til en velordnet afvikling af HSH Nordbank, enten gennem et salg uden støtteelement eller indstilling af nye forretninger og afvikling. I betragtning af det nye formål med støtten anser Kommissionen det for unødvendigt at undersøge de modtagne omstruktureringsplaner yderligere og har ikke draget nogen konsekvenser af det faktum, at dens tvivl med hensyn til genoprettelsen af bankens rentabilitet ikke blev fjernet.

(129) I stedet vil Kommissionen undersøge støttens forenelighed på grundlag af afsnit 2 i omstruktureringsmeddelelsen og navnlig underafsnittet »Genoprettelse af rentabiliteten gennem salg af en bank« samt på grundlag af afsnit 5 i bankmeddelelsen fra 2008 ([68]) »Statsstøtte til kontrolleret afvikling af pengeinstitutter«.

([65]) Jf. åbningsafgørelsen, betragtning 56.
([66]) Meddelelse fra Kommissionen om anvendelse fra den 1. august 2013 af statsstøtteregler på støtteforanstaltninger til fordel for banker i forbindelse med finanskrisen (»Bankmeddelelsen«) (EUT C 216 af 30.7.2013, s. 1).
([67]) Meddelelse fra Kommissionen om genoprettelse af rentabiliteten i finanssektoren under den nuværende krise og vurdering af omstruktureringsforanstaltninger på grundlag af statsstøttereglerne (EUT C 195 af 19.8.2009, s. 9).
([68]) Se betragtning 124 for en udførlig forklaring af, hvorfor bankmeddelelsen fra 2008 er relevant i det foreliggende tilfælde.

(130) I henhold til afsnit 2 i omstruktureringsmeddelelsen kan salget af en nødlidende bank til et andet pengeinstitut bidrage til at genoprette dens langsigtede rentabilitet, hvis køberen er rentabel og magter at overtage den nødlidende bank. Køberen bør derfor godtgøre, at den integrerede enhed vil være rentabel.

(131) I henhold til afsnit 5 i bankmeddelelsen fra 2008 skal statsstøtte til kontrolleret afvikling af pengeinstitutter tilsvarende vurderes i henhold til afsnit 3 i bankmeddelelsen fra 2008, navnlig på grundlag af underafsnittene.

1) »Støttens begrænsning til et minimum — den private sektors bidrag« og

2) »Undgåelse af uforholdsmæssige konkurrencefordrejninger«.

Disse forudsætninger svarer til de i tilfælde af et vellykket salg gældende forudsætninger i afsnit 2 i omstruktureringsmeddelelsen.

(132) Derudover skal, idet en velordnet afvikling af banken kan opnås via salget af OpCo, de specifikke kriterier i punkt 49 i bankmeddelelsen fra 2008 være opfyldt, dvs. »for at sikre, at der ikke bliver ydet nogen støtte til køberne af pengeinstituttet eller dele af det eller til de dele, der afhændes, er det vigtigt, at visse vilkår for salget overholdes …:

1) salgsprocessen bør være åben og ikke-diskriminerende

2) salget bør finde sted på markedsvilkår

3) pengeinstituttet … bør stræbe efter at opnå den højest mulige pris …«.

Disse forudsætninger svarer til forudsætningerne i afsnit 2 i omstruktureringsmeddelelsen med hensyn til afhændelsesproceduren.

(133) I henhold til punkt 50 i bankmeddelelsen fra 2008 skal foreneligheden af ny statsstøtte, der er konstateret på baggrund af ovennævnte kriterier, til køberne eller til de afhændede dele vurderes særskilt.

4.2.3. *Begrænsning af støtten til et minimum*

(134) For så vidt angår begrænsningen af støtten til et minimum og den private sektors bidrag, henviser Kommissionen til sin vurdering i betragtning 57 i åbningsafgørelsen, hvor den konkluderede, at forhøjelsen af second loss-garantien — i hvilken forbindelse der var tale om ny statsstøtte — holdt sig inden for de grænser, der oprindeligt var godkendt i afgørelsen fra 2011. Kommissionen konkluderer derfor, at den med afgørelsen fra 2011 godkendte godtgørelse også er passende for den nye foranstaltning.

(135) I sin midlertidige godkendelse af foranstaltningen inddrog Kommissionen også en engangsbetaling på 275 mio. EUR fra banken til garantigiveren i sin undersøgelse samt det forhold, at det yderligere garantibeløb på 3 mia. EUR kunne betragtes som prioriteret i forhold til den eksisterende garanti på 7 mia. EUR. På grundlag af disse to yderligere elementer nåede Kommissionen til den konklusion, at godtgørelsen tager passende hensyn til den større risiko for garantigiveren.

(136) Kommissionen fastholder denne vurdering og henviser samtidig til, at en stor del af garantigebyrstrukturen var møntet på at sikre en tilstrækkelig tilbagesøgning af støttebeløbet. Da den nye ordning sørger for, at disse beløb bliver tilbagebetalt til garantigiveren, sikrer den, at den støtte, som HSH har modtaget under krisen, begrænses til et minimum.

(137) Foranstaltningerne til byrdefordeling er gennemført som fastsat i afgørelsen fra 2011, og Kommissionen bekræfter sin vurdering fra åbningsafgørelsen, nemlig at den ikke er i tvivl om, at disse foranstaltninger stadig er passende for foreneligheden af foranstaltningen fra 2013.

(138) På dette grundlag konkluderer Kommissionen, at støtten er begrænset til det nødvendige minimum og indeholder et tilstrækkeligt egetbidrag.

4.2.4. *Undgåelse af uforholdsmæssige konkurrencefordrejninger*

(139) Med hensyn til konkurrencefordrejninger tager Kommissionen til efterretning, at formålet med statsstøtten er at sikre, at HSH i sidste ende forsvinder fra markedet som selvstændigt pengeinstitut, og det enten a) via salg til et andet pengeinstitut eller b) gennem indstilling af nye forretninger, hvorved HSH's markedsandel ville blive tilgængelig for andre markedsdeltagere.

(140) Kommissionen mener, at de tilsagn, som Tyskland har afgivet i løbet af afhændelsesproceduren, vil tjene til opfyldelse af forudsætningerne i afsnit 3 i bankmeddelelsen fra 2008 for minimeringen af konkurrencefordrejninger:

1) Begrænsninger i forretningsaktiviteterne gennem begrænsning af forretningsområdet skibsfinansiering til [1-2] mia. EUR pr. år og gennem begrænsning af forretningsområdet erhvervskunder til forretninger med relation til Tyskland samt gennem en forpligtelse til ikke at udøve Dedicated Proprietary Trading

2) En yderligere reduktion af balancesummen til [100-110] mia. EUR i 2016 og til [90-100] mia. EUR i 2017

3) Begrænsninger af adfærdsmønstre, som ikke ville være forenelige med modtagelsen af statsstøtte, f.eks. et forbud mod reklame, forbud mod køb og et aflønningsloft.

(141) Endvidere finder Kommissionen det positivt, at Tyskland har givet tilsagn om, at HSH Nordbank efter et vellykket salg skifter navn, og at det udtrykkeligt er tilladt at sælge HSH's aktiver enkeltvis eller i bundter til forskellige købere, som det fremgår af tilsagnene.

(142) Hvis afhændelsesproceduren ikke bringes til en vellykket afslutning, fordi der a) ingen tilbudsgivere er, b) kun er tilbudsgivere, som ikke kommer i betragtning i henhold til tilsagnene, c) det højeste tilbud resulterer i en negativ pris eller d) Kommissionens rentabilitetskontrol når til det resultat, at den integrerede enhed ikke er rentabel, giver Tyskland og HSH tilsagn om, at banken vil indstille sine nye forretninger og forvalte sine aktiver med henblik på en velordnet afvikling ([69]).

(143) På denne baggrund er det Kommissionens opfattelse, at de af Tyskland afgivne tilsagn under afhændelsesproceduren og derefter samt uafhængigt af det endegyldige resultat heraf vil sikre, at uforholdsmæssige konkurrencefordrejninger undgås.

4.2.5. *Afhændelsesproceduren*

(144) Som det blev beskrevet i afsnit 4.1, opsplittes HSH i forbindelse med foranstaltningerne fra 2016 i holdingselskabet HoldCo og det operative datterselskab OpCo, i hvilken forbindelse OpCo enten skal sælges inden den 28. februar 2018 eller indstille sine nye forretninger. Disse foranstaltninger indeholder ingen ny statsstøtte.

(145) I henhold til afsnit 2 i omstruktureringsmeddelelsen og afsnit 5 i bankmeddelelsen fra 2008 skal bestemte forudsætninger være opfyldt for, at afhændelsesproceduren er egnet til a) via salg af banken at genoprette dens rentabilitet og b) at sikre, at der ikke ydes statsstøtte til køberen.

(146) Med hensyn til spørgsmålet om en eventuel støtte til fordel for køberen bifalder Kommissionen Tysklands tilsagn om at sælge OpCo ved hjælp af en åben, gennemskuelig og konkurrencepræget udbudsprocedure samt til en positiv pris senest den 28. februar 2018. Tyskland vil forelægge Kommissionen en tidsplan med milepæle for overvågningen, så snart afhændelsesproceduren er påbegyndt. Tyskland har i tilsagnene allerede angivet de senest mulige frister for de vigtigste milepæle.

(147) For så vidt angår spørgsmålet om, hvorvidt salget vil resultere i en rentabel virksomhed, ser Kommissionen positivt på Tysklands to tilsagn om, at de i afhændelsesproceduren deltagende tilbudsgivere skal a) råde over de nødvendige finansielle ressourcer og dokumenteret brancherelevant ekspertise for at kunne lede OpCo som en rentabel og aktiv konkurrent, og b) være uafhængige af den offentlige sektor. Delstatsbanker og offentlige sparekasser (hvis de afgiver et tilbud i fællesskab med andre tilbudsgivere) må deltage i udbudsproceduren.

(148) Endelig hilser Kommissionen en række tilsagn fra Tyskland velkommen, som tjener til forbedring af OpCo's forretningsmæssige situation, f.eks. gennemførelsen af yderligere omstruktureringsforanstaltninger i form af omkostningsreduktioner (på [570-590] mio. EUR i 2016 og [520-550] mio. EUR i 2017), forbedringer i forbindelse med bankens likviditets- og risikostyring samt en generel forpligtelse til en bæredygtig forvaltning af bankens aktiver og passiver for at forbedre udsigterne til et vellykket salg til den højest mulige pris under overholdelse af vilkårene.

([69]) Jf. punkt 5.9 i tilsagnskataloget.

(149) Kommissionen henviser til, at den skal vedtage endnu en afgørelse, så snart der er modtaget et endeligt tilbud i forbindelse med afhændelsesproceduren. I denne afgørelse undersøges det, a) om den integrerede enhed er rentabel og b) om det endelige pristilbud er positivt, og at hverken køberen eller det solgte pengeinstitut indrømmes statsstøtte i forbindelse med afhændelsesproceduren ([70]). Kommissionen bifalder Tysklands tilsagn om at fremsende det endelige tilbud til Kommissionen med henblik på kontrol og godkendelse.

(150) For så vidt angår den nødvendige rentabilitetskontrol, fastslår Kommissionen, at et rent ejerskifte, som ikke indeholder nogen ændring af forretningsmodellen, f.eks. en børsintroduktion, ville afstedkomme de samme betænkeligheder i forhold til rentabiliteten, som Kommissionen har givet udtryk for i åbningsafgørelsen, og som det i henhold til afsnit 4.1.2 i denne afgørelse ikke har været muligt at fjerne.

(151) På baggrund af disse tilsagn og ovenstående betragtninger når Kommissionen til den konklusion, at forudsætningerne i punkt 49 i bankmeddelelsen fra 2008 og punkt 17 og 18 i omstruktureringsmeddelelsen er opfyldt.

4.2.6. *Overvågning*

(152) Kommissionen glæder sig over Tysklands forsikring om at underkaste gennemførelsen af tilsagnene fuld overvågning og detaljeret kontrol ved en kvalificeret og uafhængig tilsynsadministrator.

5. **KONKLUSION**

(153) På basis af de afgivne tilsagn og den foranstående vurdering konkluderer Kommissionen, at foranstaltningen fra 2013, der blev anmeldt på ny som statsstøtte til den velordnede afvikling af HSH, kan anses for forenelig med reglerne om det indre marked —

VEDTAGET DENNE AFGØRELSE:

Artikel 1

Foranstaltningerne fra 2016, som Tyskland påtænker at gennemføre for HSH Nordbank, udgør ikke statsstøtte i henhold til artikel 107, stk. 1, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

Artikel 2

Foranstaltningen fra 2013, en fornyet forhøjelse af second loss-garantien med 3 mia. EUR, som HSH Nordbank blev indrømmet af Finanzfonds AöR, udgør statsstøtte i henhold til artikel 107, stk. 1, i TEUF, og er på grundlag af de i bilag I til denne afgørelse indeholdte tilsagn forenelig med det indre marked.

Artikel 3

Denne afgørelse er rettet til Tyskland.

Udfærdiget i Bruxelles, den 2. maj 2016.

På Kommissionens vegne
Margrethe VESTAGER
Medlem af Kommissionen

([70]) Kommissionen henviser til, at med ikrafttræden af direktivet om genopretning og afvikling af kreditinstitutter (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/59/EU af 15. maj 2014 om et regelsæt for genopretning og afvikling af kreditinstitutter og investeringsselskaber og om ændring af Rådets direktiv 82/891/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/24/EF, 2002/47/EF, 2004/25/EF, 2005/56/EF, 2007/36/EF, 2011/35/EU, 2012/30/EU og 2013/36/EU samt forordning (EU) nr. 1093/2010 og (EU) nr. 648/2012 (EUT L 173 af 12.6.2014, s. 190)) måtte enhver ny i forbindelse med afhændelsesproceduren konstateret støtte kun ydes og være genstand for en særskilt kommissionsafgørelse i tilfælde af en afvikling.

BILAG I

TILSAGNSKATALOG I STATSSTØTTESAG SA.29338 HSH NORDBANK AG

Tyskland giver tilsagn om at gennemføre nedenstående tilsagn:

1. **[Omstruktureringsfase og tilsynsadministrator]**

1.1. **[Omstruktureringsfase]** Omstruktureringsfasen løber frem til afhændelsesprocedurens afslutning. Nedenstående tilsagn finder anvendelse i omstruktureringsfasen, såfremt andet ikke fremgår af det pågældende tilsagns konkrete ordlyd.

1.2. **[Tilsynsadministrator]** En tilstrækkeligt kvalificeret og af HSH uafhængig tilsynsadministrator (monitoring trustee) skal løbende overvåge og kontrollere, at alle anførte tilsagn gennemføres fuldstændigt og korrekt i omstruktureringsfasen.

2. **[Holdingstruktur]**

2.1. **[Etablering af holdingstruktur]** HSH opdeles i et holdingselskab (»HoldCo«) samt et datterselskab, der skal frasælges (»OpCo«).

2.2. **[Datterselskab]** OpCo beholder samtlige aktiver og passiver i HSH, herunder de af garantien omfattede aktiver (såfremt de ikke sælges til delstaterne i henhold til punkt 4), selve garantien og banklicensen. For at kunne garantere HoldCo's drift udstyrer OpCo dette med en likviditet på 50 mio. EUR.

2.3. **[Holdingselskab]** Aktivsiden af balancen i HoldCo består med undtagelse af den i punkt 2.2. og 3.3 nævnte likviditet af kapitalandelen i OpCo. HoldCo besidder indtil salget mindst 90 % af kapitalandelene i OpCo.

3. **[Garantiforpligtelser]**

3.1. **[Opdeling af garantiforpligtelserne]** Den aftale om tilrådighedsstillelse af en garantiramme (garantistillelsesaftalen), der blev indgået mellem HSH Finanzfonds AöR og HSH den 2. juni 2009, tilpasses på følgende måde:

OpCo betaler som godtgørelse for kapitalfrigørelseseffekten en grundpræmie på 2,2 % af den del af garantien, der endnu ikke er udnyttet.

Alle andre HSH-forpligtelser i henhold til garantistillelsesaftalen, der er beskrevet i godkendelsesafgørelsen af 20. september 2011, C 29/2009 (ex N 264/2009), dvs.

a) grundpræmie på 2,2 % som godtgørelse for den del af garantien, der er udnyttet

b) grundpræmie på 1,8 % som tilbagebetaling

c) tillægspræmie på 3,85 % inklusive gældsbevis

inklusive samtlige hermed forbundne balanceførte hensættelser overføres til HoldCo med virkning fra den 1. januar 2016.

3.2. **[Matching-klausul]** Overførslen af garantiforpligtelserne til HoldCo har ingen indvirkning på de garantiforpligtelser, der i alt skal betales i henhold til godkendelsesafgørelsen af 20. september 2011, C 29/2009 (ex N 264/2009).

a) Bestemmelserne i garantistillelsesaftalen af 2. juni 2009 efter gennemførelse af Kommissionens påbud fra godkendelsesafgørelsen forbliver uændrede under forbehold af de ændringer, der følger af opdelingen af præmieforpligtelserne i henhold til punkt 3.1.

b) Den for gældsbeviset relevante minimumskernekapitalprocent på 10 % måles frem til afhændelsestidspunktet på grundlag af hele koncernens kapitalisering, i tilfælde af en vellykket afhændelse på grundlag af HoldCo's kapitalisering. Hvis afhændelsesprocessen ikke afsluttes med succes, måles den relevante kapitalprocent fortsat på grundlag af hele koncernens kapitalisering.

c) Det tillægspræmiebeløb på 3,85 %, som HoldCo har overtaget, kan i tilfælde af et salg af aktier i OpCo på initiativ af de offentlige ejere nedsættes i forhold til de offentlige ejeres direkte og indirekte kapitalinteresse.

3.3. **[Opfyldelse af garantiforpligtelserne]** Det provenu, som HoldCo opnår ved afhændelse af sine kapitalandele i OpCo, tjener primært til opfyldelse af de overtagne præmieforpligtelser. Med henblik på at sikre HoldCo mod insolvens aftales der egnede foranstaltninger, navnlig en kvalificeret efterstilling af krav under garantien mellem HSH Finanzfonds AöR og HoldCo. I tilfælde af en mislykket afslutning af afhændelsesproceduren vil delstaterne inden for det retligt mulige ophæve virkningerne af efterstillingen af krav og primært anvende likvidationsprovenuet til at fyldestgøre udestående garantiforpligtelser.

Desuden ydes der en engangsbetaling på 210 mio. EUR fra OpCo til HoldCo for at betale de præmieforpligtelser, som HoldCo har overtaget, under den løbende afhændelsesprocedure. Den grundpræmie på 2,2 % af den udnyttede del af garantien, som HoldCo har overtaget, skal betales fra det tidspunkt, hvor garantien navnlig udnyttes på grund af salget af aktiver i henhold til punkt 4. Banken planlægger ikke at foretage salg af aktiver i henhold til punkt 4 før udgangen af juni 2016. Frem til tidspunktet for et sådant salg er OpCo forpligtet til at betale denne grundpræmie på 2,2 %. Hvis der på en skæringsdato for HoldCo's betaling ikke er tilstrækkelig likviditet til rådighed for fuldstændig betaling af de udestående præmiebetalinger, eller hvis der er juridiske hindringer for en udbetaling, navnlig på grund af manglende overholdelse af reglerne om kapitalvedligeholdelse eller den eksisterende efterstilling af krav, eller hvis dette ville udløse HoldCo's insolvens, er det muligt at opnå henstand med betalingen for denne del af de udestående præmiebetalinger indtil næste skæringsdato for betaling mod en markedsbaseret rente på 10 %.

4. **[Afhændelse af aktiver til delstaterne og på markedet]**

4.1. **[Salg af aktiver]** HSH kan sælge aktiver på op til 8,2 mia. EUR Exposure at Default (EAD) og afregne de herved opståede tab i henhold til betingelserne i den eksisterende garantiaftale med HSH Finanzfonds AöR, heraf op til 6,2 mia. EUR EAD til delstaterne. I 2016 påtænker banken at sælge en portefølje på 5 mia. EUR EAD til delstaterne. Salget sker til markedsværdi. Dette berører ikke HSH's ret til fortsat at sælge aktiver på markedet og afregne i overensstemmelse med betingelserne i den nugældende garantiaftale.

4.2. **[Fleksibilitet i valget af de aktiver, der skal overføres]** Med henblik på fastsættelse af købsprisen på de valgte aktiver anvender delstaterne den vurdering, der er vedlagt dette tilsagnskatalog som bilag. På grundlag af denne vurdering kan delstaterne vælge at fastsætte markedsprisen for dele af de valgte aktiver og overtage disse i deres sfære, såfremt den valgte portefølje ikke overstiger en sum på 6,2 mia. EUR EAD. De valgte aktiver kan overtages af delstaterne i afhændelsesperioden som helhed, men også henholdsvis enkeltvis eller i bundter. Ved overførsel efter den 31. august 2016 foretager Kommissionen en opdatering af vurderingen.

5. **[Afhændelse]**

5.1. **[Afhændelsesprocedure]** Under forbehold af punkt 5.3 sælger HoldCo sine kapitalandele i OpCo senest den 28. februar 2018 (»afhændelsesfristen«) ved hjælp af en åben, konkurrencepræget og gennemskuelig udbudsprocedure uden forskelsbehandling (»afhændelsesproceduren«). Afhændelsesfristen er overholdt med undertegnelsen af en salgsaftale (»signing«).

5.2. **[Forlængelse af afhændelsesperioden]** Den i punkt 5.1 nævnte periode kan med Kommissionens godkendelse forlænges med seks måneder, hvis den tekniske gennemførelse af modellen bliver forsinket på grund af forhold, som delstaterne ikke har nogen direkte indflydelse på.

5.3. **[Overgangsperiode for delstatsdeltagelse]** Delstaterne er berettiget til via deres direkte eller indirekte kapitalinteresse i HoldCo at beholde op til 25 % af kapitalandelene i OpCo i en periode på op til fire år fra gennemførelsen af salget.

5.4. **[Tidsplan og milepæle for afhændelsesproceduren]** Inden påbegyndelse af afhændelsesproceduren indsendes en tidsplan til Kommissionen, som indeholder følgende milepæle:

a) Forberedelse af proceduren (ikke senere end den […] (*))

b) Modtagelse af foreløbige tilbud (ikke senere end den […])

c) Adgang til datarum (ikke senere end den […])

d) Valg af tilbudsgiver og underskrivelse (ikke senere end den 28. februar 2018).

(*) Fortrolige oplysninger.

5.5. **[Kvalifikation af erhververen eller erhververne]** De tilbudsgivere, der deltager i afhændelsesproceduren, skal råde over de nødvendige finansielle ressourcer og dokumenteret brancherelevant ekspertise for at kunne lede OpCo som en rentabel og aktiv konkurrent.

5.6. **[Erhververens/erhververnes uafhængighed]** Erhververen eller erhververne af OpCo skal være uafhængige af HSH og den offentlige sektor. Dette er tilfældet, hvis hverken HSH eller den offentlige sektor på salgstidspunktet kan udøve kontrol i henhold til artikel 3 i Rådets forordning (EF) nr. 139/2004 ([1]) over nogen af erhververne. Udtrykket »offentlig sektor« dækker over staten, samtlige delstater og kommuner samt deres offentlige institutioner og virksomheder, der kontrolleres af offentlige institutioner. Det er fortsat tilladt at sælge til en eller flere delstatsbanker. Offentlige sparekasser kan i fællesskab eje en minoritetsandel af kapitalen i et selskab ved erhvervelse gennem en anden køber, der er uafhængig af HSH og den offentlige sektor (med undtagelse af delstatsbanker).

5.7. **[Vellykket gennemførelse af afhændelsesproceduren]** Efter en vellykket gennemførelse af afhændelsesproceduren, der er resulteret i et støttefrit tilbud med en positiv tilbudspris (ved opretholdelse af garantien), anmeldes den planlagte erhvervelse til Kommissionen med henblik på rentabilitetskontrol af den nye virksomhedsstruktur. Købet gennemføres ikke, før der foreligger en godkendelsesafgørelse fra Kommissionen. Kontrolperioden medregnes ikke i afhændelsesperioden.

5.8. **[Opgivelse af navn]** Ved en vellykket afslutning af afhændelsesproceduren skifter banken navn inden for tre måneder.

5.9. **[Indstilling af nye forretninger ved mislykket afslutning af afhændelsesproceduren]** Såfremt afhændelsesproceduren ikke inden udløbet af afhændelsesperioden resulterer i støttefrie tilbud med en positiv tilbudspris (ved opretholdelse af garantien), eller Kommissionen afslutter rentabilitetskontrollen i henhold til punkt 5.6 med den konklusion, at integrationen af OpCo i den nye virksomhedsstruktur ikke medfører en langsigtet rentabel forretningsmodel, vil OpCo indstille sine nye forretninger og inden for lovgivningens grænser forvalte sine aktiver med henblik på en velordnet afvikling. I dette tilfælde vil det fortsat være tilladt at foretage

a) omlægninger af eksisterende lån med henblik på værdibevarelse, såfremt disse er omfattet af håndteringen af problemlån

b) transaktioner, der er nødvendige som led i likviditetsstyringen af OpCo, med undtagelse af modtagelse af nye indlån, herunder nye indlån fra eksisterende kunder; forlængelser af indlån, der udløber, er fortsat tilladt på de samme vilkår

c) forlængelser, der er nødvendige for at undgå tab, for så vidt en forlængelse giver betydeligt bedre udsigter til en endelig realisation

d) derivative transaktioner, der er nødvendige for at styre rente-, valuta- og udlånsrisici i forbindelse med den eksisterende portefølje, og fører til, at OpCo's risikoposition på markedet som helhed reduceres.

6. **[Forpligtelser i afhændelsesperioden]** I afhændelsesperioden vil HoldCo lede OpCo med det formål at bevare dets økonomiske rentabilitet, omsættelighed og konkurrenceevne. Med henblik herpå

a) gennemføres der i OpCo yderligere omkostningsreduktions- og rationaliseringsforanstaltninger i henhold til den indsendte omstruktureringsplan, således at de administrative omkostninger på [570-590] mio. EUR i 2016 og [520-550] mio. EUR i 2017 ikke overskrides

b) sker risikostyringen af OpCo, navnlig med hensyn til nye forretninger, i overensstemmelse med principperne for forsigtig virksomhedsførelse

c) træffes der under forbehold af Kommissionens godkendelse foranstaltninger med henblik på yderligere styrkelse af kapitalgrundlaget (bl.a. passivstyring)

d) må OpCo ikke foretage betalinger på overskudsafhængige egenkapitalinstrumenter (såsom hybride finansielle instrumenter og udbyttebeviser), såfremt disse ikke er skyldige i henhold til aftale eller lov. Disse instrumenter skal også medgå til at dække underskud, hvis der uden frigørelse af henlæggelser og reserver bliver underskud på OpCo's balance. Underskudsfremførsler fra tidligere år dækkes ikke, og

e) OpCo betaler indtil salget (dvs. i perioden inklusive regnskabsåret, som slutter den 31. december 2017) intet udbytte. Dette er ikke til hinder for OpCo's udbyttebetalinger til HoldCo inden for det retligt mulige.

([1]) Rådets forordning (EF) nr. 139/2004 af 20. januar 2004 om kontrol med fusioner og virksomhedsovertagelser (»EF-fusionsforordningen«) (EUT L 24 af 29.1.2004, s. 1).

7. **[Balancereduktion og forretningsmodel]**

7.1. **[Balancereduktion — OpCo]** Summen af OpCo's aktiver vil ikke overstige et beløb på [100-110] mia. EUR i 2016 og [90-100] mia. EUR i 2017 (summen af OpCo's balanceførte aktiver). Heraf udgør handelsaktiver maksimalt [5-12] mia. EUR.

7.2. **[Opgivelse af objektrelateret flyfinansiering]** OpCo genoptager i henhold til tilsagnskataloget i afgørelsen af 20. september 2011 ikke den objektrelaterede flyfinansiering, som HSH har indstillet.

7.3. **[Begrænsning af forretningsområdet erhvervskunder]** OpCo begrænser sig i sine forretninger med erhvervskunder til tyske kunder og deres kapitalinteresser i ind- og udland samt til udenlandske kunder, såfremt disse tilstræber forretninger i Tyskland. Forretningerne er begrænset til eksisterende driftssteder, og der åbnes ikke nye driftssteder.

7.4. **[Definition af forretningsområdet skibsfinansiering]** OpCo optræder på forretningsområdet shipping som strategisk partner for kunder, herunder redere i den globale skibsfarts- og værftssektor. Forretningsområdet erhvervskunder vil til forskel fra forretningsområdet shipping ikke være aktivt inden for den objektrelaterede skibsfinansiering.

7.5. **[Reduktion af forretningsområdet skibsfinansiering]** OpCo reducerer sine aktiviteter inden for skibsfinansiering, idet den begrænser sine årlige nye forretninger inden for dette område til [1-2] mia. EUR. De indfrielser, der er planlagt i dag, ville ikke i fuldt omfang blive kompenseret via nye forretninger i denne størrelsesordning.

7.6. **[EUR/USD-vekselkurs]** De i punkt 7.1 samt 7.5 indeholdte tilsagn vedrørende summen af balanceførte aktiver og omfanget af nye forretninger på forretningsområdet skibsfinansiering er baseret på en gennemsnitlig EUR/USD-vekselkurs på 1,10. I tilfælde af en overskridelse af denne referencekurs skal de her nævnte maksimale beløb tilpasses rimeligt opad.

8. **[Begrænsning af den eksterne vækst]** Frem til udløbet af afhændelsesperioden må aktiviteterne ikke udvides gennem erhvervelse af kontrol med andre virksomheder (ingen ekstern vækst). Debt-equity-swaps og andre foranstaltninger i forbindelse med den almindelige kreditforvaltning betragtes ikke som udvidelse af aktiviteterne, medmindre de har til formål at omgå begrænsningen af væksten i henhold til første punktum.

9. **[Salg af delforretningsområder]** Salg af delforretningsområder eller dele heraf med de offentlige ejeres godkendelse er forenelig med denne afgørelse.

10. **[Transaktioner for egen regning]** OpCo udøver fortsat ikke Dedicated Proprietary Trading. Dette betyder, at OpCo kun må gennemføre transaktioner, der fremgår af OpCo's handelsbeholdning, som enten er nødvendige a) for at modtage, sende og udføre sine kunders købs- og salgsordrer (dvs. handel med finansielle instrumenter som tjenesteydelse; målt indtil en værdigrænse med Value-at-Risk (VaR) på […] mio. EUR/1 dag, konfidens 99 %) eller b) med henblik på hedging til kundeaktiviteter eller til rente- og likviditetsstyring inden for området Treasury (såkaldte egne aktiviteter; målt indtil en værdigrænse med Value-at-Risk (VaR) på […] mio. EUR/1 dag, konfidens 99 %) eller c) med henblik på den økonomiske overførsel af balancepositioner til omstruktureringsenheden eller til tredjemand (målt indtil en værdigrænse med Value-at-Risk (VaR) på […] mio. EUR/1 dag, konfidens 99 %). Da disse positioner kun indgås inden for de ovenfor fastsatte grænser, kan de ikke bringe OpCo's rentabilitet eller likviditet i fare. OpCo vil under ingen omstændigheder foretage transaktioner, der udelukkende har til formål at skabe overskud uden for de i a), b) eller c) nævnte formål. Desuden vil OpCo gennemføre de tilsynsmæssige krav, der er fastsat i forbindelse med den grundlæggende revision af handelsbeholdningen, rettidigt.

11. [Likviditet/finansiering]

I 2016 og 2017 vil OpCo ved udgangen af hvert år overholde følgende likviditetsindikatorer:

a) Net stable funding ratio (NSFR) og likviditetsdækningsgrad (LCR) på […] til […] %.[…]. I den forbindelse sker beregningen på basis af de definitioner, som Baselkomitéen for Banktilsyn har offentliggjort på det pågældende tidspunkt.

b) Andelen af hovedbankens USD-aktiviteter, der refinansieres ved hjælp af finansiering i USD (og ikke ved hjælp af swaps), vil udvikle sig på følgende måde i årene 2016-2017: mindst 55 % pr. ultimo 2016 og 2017.

12. **[Reklame]** HSH vil ikke udnytte støtten eller de hermed forbundne fordele i forhold til konkurrenterne i reklameøjemed.

13. **[Tilsagn om Corporate Governance]** Med hensyn til Corporate-Governance i OpCo gælder følgende:

a) Alle medlemmer af bestyrelsen skal besidde de kvalifikationer, der er fastsat i § 25d, stk. 2, s. 1, i den tyske banklov (Gesetz über das Kreditwesen, KWG). Medlemmer er egnet, hvis de er pålidelige og besidder den sagkundskab, der er nødvendig for at varetage kontrolfunktionen samt til at vurdere og føre tilsyn med OpCo's virksomhed

b) Bestyrelsens medlemstal må ikke overstige 16.

c) Mindst halvdelen af de pladser, der er forbeholdt delstaterne Hamburg og Schleswig-Holstein, besættes med eksterne sagkyndige.

14. **[Aflønning af organer, medarbejdere og væsentlige medhjælpere]**

14.1. **[Aflønningssystem]** OpCo vil inden for rammerne af de civilretlige muligheder sikre, at disse ikke tilskynder til indgåelse af urimelige risici, og at de er rettet mod bæredygtige og langsigtede mål og er gennemsigtige. Denne forpligtelse er opfyldt, hvis OpCo's aflønningssystemer opfylder bestemmelserne i bilaget »HSH's forpligtelser« til »aftale om tilrådighedsstillelse af en garantiramme« af 2. juni 2009.

Efter vellykket privatisering kan der udbetales en passende succesbonus (»privatiseringsbonus«). Denne må maksimalt have en sådan størrelse, at den samlede aflønning af disse personer ikke er i strid med punkt 14.2.

14.2. Den samlede aflønning af repræsentanterne i OpCo's organer og medarbejderne vil ligge på et passende niveau og under omstændigheder overstige 15 gange gennemsnitslønnen i Tyskland eller 10 gange gennemsnitslønnen i HSH Nordbank (inden opdelingen).

15. **[Øvrige adfærdsregler]** Gennem sin udlåns- og investeringsvirksomhed, der udføres på normale markedsvilkår, og som opfylder tilsynskravene og kravene i bankbranchen, opfylder OpCo erhvervslivets kapitalbehov, især SMV. OpCo fører en forsigtig, solid virksomhedspolitik baseret på bæredygtighedsprincippet. Den varetager sine bankforretninger på en sådan måde, at værdien af aktiverne og forretningerne bevares, bankens omsættelighed styrkes og stabiliteten i afhændelsesprocessen maksimeres.

16. **[Gennemsigtighed]** Kommissionen har i forbindelse med gennemførelsen af afgørelsen ubegrænset adgang til alle oplysninger, som er nødvendige til at overvåge gennemførelsen af denne afgørelse. Kommissionen kan afkræve OpCo eller HoldCo forklaringer og redegørelser. Tyskland, OpCo og HoldCo samarbejder fuldt ud med Kommissionen med hensyn til alle forespørgsler i forbindelse med overvågningen af gennemførelsen af denne afgørelse. Overholdelsen af de ufravigelige krav om overholdelse af bankhemmeligheden berøres ikke heraf.

17. **[Bortfald af forpligtelser]** Tilsagnene i dette bilag samt den tidligere godkendelsesafgørelse bortfalder med salget og under alle omstændigheder, når afhændelsesperioden udløber, medmindre andet udtrykkeligt er bestemt i det pågældende tilsagn.

BILAG II

POST FOR POST-EVALUERINGSRESULTATER — PR. FORMATION

[…] (*)

(*) Fortrolige oplysninger.